

CUVIOȘUL PAHOMIE CEL MARE

REGULILE MONAHALE

Coperta I

Cuviosul **Pahomie cel Mare** primind de la Îngerul Domnului **Pravila și Așezământul monahal**.
Icoana – unică în țară – se află la Sfânta Mănăstire Frăsinei.

Coperta IV

Reproducere după o pictură rusă reprezentând un călugăr
pusnic în stare de rugăciune.

© Editura
„Credința Strămoșească“

CUVIOSUL PAHOMIE CEL MARE

REGULILE MONAHALE

CUVIOSUL PAHOMIE CEL MARE

**REGULILE
MONAHALE**

Tipărite cu binecuvântarea
Prea Sfințitului **CALINIC**
Episcopul Argeșului

Editura *Credința Strămoșească*

CUVIOSUL PAHOMIE CEL MARE

Consilier editorial:
Preot **Nicolae Tănase**

REGULILE

MONAHALE

Apare sub îngrijirea:
Mănăstirii **Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil**

Tipărit cu binecuvântarea
Președintelui CALNIC
Episcopului Argeșului

ISBN 98572 - 2 - 1

Editoriala Mănăstirii Argeșului

REGULILE MONAHALE ALE CUVIOSULUI PAHOMIE

Ierom. Nicodim Sachelarie

LĂMURIRI INTRODUCATIVE LA REGULILE CUVIOSULUI PAHOMIE

Cuviosul Pahomie cel Mare este cel dintâi și cel mai mare organizator al vieții monahale. El nu s-a distins prin știință, ci prin faptele vieții duhovnicești pe care le-a impus și ucenicilor săi. El n-a alcătuit mai întâi regulile pe care să le aplice apoi în viață, ci mai întâi le-a trăit și apoi au fost formulate, de el sau ucenicii săi, sub formă de legi și regulamente. Fiecare regulă i-a fost inspirată fiind cerută de natura faptului. Ucenicii săi erau recrutați din lumea poporului de rând, unde sufletul omenesc este mai aproape de viața curată decât al celor din lumea orașelor, care au o oarecare cultură, dar sunt mai copleșiți de duhul cel lumesc al păcatului. Unii ca aceștia mai greu se devotează eroismului ascetic, după pilda tânărului bogat din Evanghe-

lie. De aceea regulile lui sunt mai mult de natură practică, materialistă chiar, prin care caută să disciplineze pe cei grosolani ca viață, dar sinceri în năzuință. Latura ideologică este lăsată pe seama îndrumărilor orale și ocazionale, pe care trebuia să le facă fiecare dascăl în casa sa, sau starețul la anumite timpuri. Dimpotrivă, Sfântul Vasile cel Mare se adresează cugetului evlavios al unor oameni, care s-au întors deja la viața duhovnicească. El a cunoscut viața ucenicilor Cuviosului Pahomie și regulile lui. Regulile pahomiene sunt temelia regulilor Sfântului Vasile, care adaugă ceea ce era practicat oral în mănăstirile tabenisiților. De aceea cred că regulile Sfântului Vasile fără de regulile Cuviosului Pahomie sunt incomplete, pentru aceasta am căutat să le dau mai întâi în graiul românesc.

Omul cu cât este mai grosolan, cu atât și educația lui se face prin mijloace mai aspre și mai practice, atât din punct de vedere material cât și din punct de vedere spiritual. Pentru cel simțitor, care își înțelege chemarea sa, povețele și îndemnurile dascălului său sunt prea suficiente, apelând foarte rar sau chiar deloc la mijloace constrângătoare, pe când pentru cel grosolan mijloacele cele aspre ale constrângerii sunt pe primul plan, iar cele superioare rămân pentru el adeseori ascunse și neînțelese, chiar de i s-ar spune cu grai de foc. Mântuirea unuia ca acesta este în mâna dascălului său care trebuie să fie pururea lângă el așa cum stă aracul lângă vița de vie în luna lui cuptor. Regulile pahomiene sunt valabile pururea pentru unii ca aceștia, iar pentru ceilalți sunt necesare mai mult la început și mai puțin la sfârșit, când

omul ajunge să nu mai fie rob, ci ucenic și prieten al Domnului întru știința sfinților Săi.

Au mai fost și înainte mici organizații duhovnicești, mai mult ale ascetelor femei, cum se constată din scrisorile Sfântului Clement Romanul, ale Sfântului Ciprian, ale Sfântului Metodiu, ș.a., dar acestea se practica în comunități mici, în case particulare prin sate și orașe. Mai târziu a luat ființă organizația sihăstrească, a cărei oglindă este *Patericul*, în fruntea căreia se afla Cuviosul Antonie cel Mare. Aici nu se punea problema organizării materiale a vieții duhovnicești, ci numai a povățuirii sufletești, dată numai celor ce o cereau. Așadar, prima organizație integrală a vieții ascetice, după pilda Faptelor Apostolilor, este a Cuviosului Pahomie.

Nicăieri nu ni se spune de unde s-a inspirat Cuviosul Pahomie pentru a alcătui regulile sale. El a fost mai întâi militar și acest lucru i-a influențat viața. Îndată ce s-a creștinat și s-a călugărit, peste disciplina materială a vieții a așternut cealaltă disciplină, a vieții interioare, sub căldura credinței și chemării celei de sus. El este un promotor, un începător al vieții ascetice colective. Până atunci arta ascetică se practica mai mult sub inspirația personală a fiecărui ins în parte, care își simțea chemarea cea de sus, cum au fost toți asceții, bărbați și femei, de la începutul vieții creștine și până atunci.

Cel ce deschide drumuri noi trebuie să fie înzestrat natural sau supranatural cu însușiri deosebite. Asceza este lucrarea omului asupra lui însuși, ca pregătire pentru împărăția cerurilor. Cum Dumnezeu este dincolo de lumea văzută, și ajutorul ascetului trebuie să vină de

dincolo de lumea naturii văzute, de la Dumnezeu. Cuviosul Pahomie nu putea să nu fie inspirat direct sau indirect din marele torent al Providenței. Descoperirea îngerului păzitor, concretizată până la regulile scrise pe tăbliță, pentru noi cei din viața obișnuită, poate să ni se pară ca ceva anormal. Și într-adevăr, este ceva anormal, nu în sensul inferior al cuvântului, ci în sensul supranatural al faptului. Orice taină este anormală fiindcă ea vine de dincolo de lumina înțelegerii omenești, a cărei ființă rămâne mereu neînțeleasă, iar noi îi simțim numai efectele prin puterea mistică a credinței cu care spargem imensul zid al veșniciei. Cele supranaturale sunt normale numai pentru cei supranaturali. Noi cei ce nu putem sui până la această treaptă de supranatură, dacă credința noastră lipsește sau șovăie, mai ușor o tăgăduim, așa cum ar face un orb din naștere care n-a văzut niciodată lumina soarelui. Dacă suntem într-o astfel de stare neputincioasă, apoi avem puțința să cercetăm din efectele acestei organizații monahale și, dacă vom fi sinceri, nu putem să tăgăduim că la temelia ei stă ceva misterios și tainic. Dar ceea ce se constată din latura exterioară nu este altceva decât coaja unui miez superior, pe care putem numai să-l deducem dar nu să-l intuim. Prin urmare, cine nu are ochiul mistic al credinței nu se poate apropia de înțelegerea acestor lucruri. Dar un lucru poate să-l facă cu deplinătate: să-și recunoască neputința, și din această îndatorire poate să aibă parte de tot ceea ce-i trebuie pentru mântuire. De aceea, oricine va citi aceste reguli și i se vor părea nepotrivite, după gândurile sale, să-și smerească cerbicia minții și nesupune-

rea voinței, zicând: „Eu nu pot, dar dacă eu nu pot face nu înseamnă că nici alții nu le pot înfăptui, ci sunt mulți care au un dar mai ales decât mine”. Și îndată ce se va umili astfel, va înțelege și va crede lucruri care până atunci nu le-a putut înțelege.

Aceste reguli erau aplicate într-un sistem de organizare monahală aproape ca și cel militar. Călugării erau împărțiți în cete de câte zece inși care se ocupau cu aceeași meserie. Ei locuiau într-un corp de chilii care, în totalitatea lor, se numeau „casă” (domus), în fruntea căreia stătea un „dascăl” (praepositus). Trei sau patru „case” alcătuiau un „trib” (tribus), al cărui șef era dascălul celei mai vechi „case”. Fiecare „casă” avea un econom și un ajutor de econom, iar peste toată mănăstirea era un econom general. Dascălul avea toată grija gospodărească și duhovnicească a ucenicilor săi. Deasupra tuturor era „avva” adică starețul mănăstirii.

O astfel de organizare, în condițiile de astăzi ale mănăstirilor noastre, nu se poate aplica. Mai întâi trebuie să se formeze o elită de monahi devotați întru totul unei astfel de trăiri, și cu ei să se pornească la lucru. Ceea ce este vechi nu mai poate fi nou decât prin întorsăturile providențiale ale convertirilor. „Frații să se catehizeze la poarta mănăstirii” ca la Cuviosul Pahomie, „și apoi să se introducă în sânul frățimii, păzindu-i conținuu de orice influență de suflet pierzătoare. Cine are chemare să rămână, cine nu să plece. Mai bine puțini și buni decât mulți și stricați”. Cine va citi aceste reguli cu inimă curată și cu suflet umilit, chiar de nu le va putea aplica întru totul în viață, îi vor servi pentru orientare și

termen de comparație între ce vede și ce trebuie să fie, tinzând mereu tot mai sus, spre binele vieții celei de veci.

Rog pe Bunul Dumnezeu, ca pentru rugăciunile Cuviosului Pahomie și ale sfinților săi ucenici, să ne dea și nouă un alt Pahomie care să rupă zăgazarile ticăloșiei în care ne zbatem și să ne povățuiască pe calea cea bună a mântuirii.

I. Regulile monahale ale Cuviosului Pahomie¹

Pentru felul cum trebuie să se țină adunarea spre ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, după învățătura celor mari și a Sfintei Scripturi, ca să se slobozească ei de rătăcirile sufletului și să binecuvânteze pe Dumnezeu; despre felul cum trebuie să se poarte în Casa lui Dumnezeu, fără a-și primejdui sufletul și a se face pricină de sminteală altuia, încât să nu se adape ei din vreo rătăcire, ci să stea la înălțimea adevărului și a predaniei Sfinților Apostoli și a Proorocilor, respectând cu sfințenie rânduiala, ascultând sfaturile rostite în Casa lui Dumnezeu, aplicându-le în viață după rânduiala Bisericii, prin post și rugăciune. Căci cine slujește lui Dumnezeu cu osârdie, acela trăiește după învățătura Sfințelor Scripturi.

* * *

1. Cel neștiutor, care intră în adunarea sfinților, după ce portarul mănăstirii l-a introdus după rânduială și l-a așezat în rândul fraților, să nu-și schimbe singur locul sau rânduiala, până ce nu-l mută dascălul casei sale la locul care i se cuvine.

2. Acolo va șede cu toată buna cuviință, în liniște, și va purta pe umeri cojocelul cu care se va acoperi

¹ Regulile Cuviosului Pahomie au fost scrise mai întâi în limba egipteană, apoi în limba greacă din care s-au tradus de către Fericitul Ieronim în limba latină. Aceasta este și singura versiune ajunsă până la noi. Traducerea de față a fost efectuată după *Migne Patrologiae Latinae*, Tom 23.

până jos. Anteriuul, adică haina cea fără de mâneci, care se numește levitonar, s-o strângă la piept cu bună cuviință, ca să se acopere bine genunchii.

3. Când va auzi trâmbița (astăzi toaca) care cheamă la adunare, îndată să părăsească chilia sa și să cugete la ceva din Scripturi până ce va ajunge la ușa adunării.

4. Când va începe să frecventeze adunarea, și i se va rândui locul unde să stea, să nu strecoare nici cea mai mică sminteală între frați.

5. Când va suna trâmbița în vremea nopții, nimeni să nu mai zăbovească la foc, ca să se încălzească, ci să biruie frigul, încălzindu-se din puterea voinței sale. În adunare frații să nu stea cu nepăsare, ci să pregătească cu toată sârguința frânghii pentru împletirea rogojinilor, afară de cazul vreunei slăbiciuni trupești, care necesită pogorământ.

6. Când cel mai mare, sau un proestos, va suna, întrerupând cuvântarea pentru a cugeta la ceva din Scriptură, nimeni să nu întârzie a se scula.

7. Nimeni să nu iscodească pe vecinul care împletește funii sau se roagă, ci să-și ațintească ochii numai la treaba lui, cu toată băgarea de seamă.

8. Aceste învățături ale vieții monahale le-am primit de la părinții noștri, care au fost mai înainte de noi. Căci de s-ar fi întâmplat ca în vremea cântărilor sau a rugăciunilor, sau în timpul cuvântărilor, să vorbească sau să râdă cineva, era pedepsit de îndată să-și desfacă cingătoarea și, plecându-și capul și mâinile, să stea înaintea Sfântului Altar spre a fi muștrat de starețul mănăstirii.

tirii. Aceeași pedeapsă se aplica și în trapeză, când frații se adunau la masă.

9. Când trâmbița suna în timpul zilei pentru adunare, cel ce sosea mai târziu după prima rugăciune, era pedepsit să stea la trapeză în picioare.

10. În vremea nopții însă, pentru slăbiciunea trupeză, se făcea o mai mare îngăduință: celui ce venea după trei rugăciuni i se aplica aceeași pedeapsă și în adunarea bisericească și la trapeză.

11. Când frații se roagă în adunarea bisericească, nimeni nu are voie să iasă afară fără cercetarea și învoirea celui mai mare, și atunci numai pentru vreo mare trebuință.

12. Nimeni nu are voie să pregătească șuvițe pentru împletitul funiilor, afară de cel rânduit în cea săptămână. Dacă acesta este ocupat cu altceva, cel ce voiește să facă acest lucru, să aștepte întâi porunca celui mai mare.

13. Pentru serviciul săptămânal la economatul unei case nu se aleg numai dintre cei ce stau în treaptă și învață frățimea în adunare, ci toți, după rânduiala de a sta, care rețin ce le-a fost poruncit (adică cei cu memorie bună). Dacă cineva a uitat ceva din cele poruncite, își va lua pedeapsa pentru neglijența sa.

14. Duminica, în timpul Liturghiei, nici un econom să nu lipsească de la slujbă, ci să stea în strană și să cânte împreună cu casa care este de rând în „săptămâna cea mare”; căci există și o „săptămână mică”, când din fiecare casă participă un număr mai mic de inși.

15. Dacă este necesar un număr mai mare, dascălul casei care este de săptămână să cheme pe alți frați din același trib. Fără porunca lui, nimeni nu va putea veni sau cânta din altă casă, și nici nu se îngăduie cuiva să se amestece în săptămâna altuia.

16. Se numește trib adunarea a trei sau patru case, potrivit cu numărul și personalul mănăstirii. Toate aceste familii la un loc le putem socoti ca un popor al aceleiași țări.

17. Duminica sau în vremea adunării, când trebuie să se facă slujba Sfintei Liturghii, nimeni nu are voie să cânte în biserică, afară de dascălul casei și de proestoșii mănăstirii, care sunt mai înainte rânduiți.

18. Când însă cineva dintre proestoși, rânduit să cânte alternativ la strană, va lipsi, va suferi cuvenita pedeapsă și îndreptare (Reg. 8).

19. Ceata care este datoare să se ducă la slujba Sfintei Liturghii va fi imediat pedepsită dacă va începe fără de voia celui mai mare.

20. Dimineața, când fiecare casă își sfârșește rugăciunile, nu trebuie ca fiecare să se întoarcă degrabă la chilia lui, ci să se strângă și să discute cele ce au înțeles din cuvântarea dascălului lor, abia apoi se vor întoarce la chilii.

21. Dascălii caselor vor ține ședințe de trei ori pe săptămână. La fiecare ședință, frații, șezând jos sau în picioare, își vor respecta locul și ordinea lor, după întâietatea caselor și a fiecărui ins în parte.

22. Dacă cineva stând jos va ațipi, dascălul casei sau starețul mănăstirii, care ține ședințe, îndată îl va sili

să se scoale în picioare, până i se va porunci iarăși să stea jos.

23. Când se va da semnalul să se adune și să se asculte învățăturile celor mari, nimeni nu va întârzia nici pentru a-și aprinde focul în chilie, până nu se va sfârși ședința. Cel ce va nesocoti ceva din toate acestea va fi supus pedepselor mai sus arătate (Reg. 8).

24. Cel ce este econom de săptămână nu va putea să dea cuiva vreo funie sau oricare alt lucru, fără de voia starețului mănăstirii. Nici nu va putea să sune pentru adunarea la amiază sau la cele șapte rugăciuni de seară (vecernia), fără porunca starețului.

25. După rugăciunile de dimineață, economul de săptămână, care este anume însărcinat cu acest lucru, va întreba pe conducătorul mănăstirii despre fiecare lucru ce trebuie făcut, și despre câți trebuie să iasă și să lucreze la câmp. Potrivit cu sfatul acestuia, se va duce la fiecare casă și se va informa de ce are nevoie fiecare. Cine va cere cărți pentru a le citi, va primi. Sfârșindu-i-se săptămâna, economul va lăsa locul altora care urmează de rând.

26. Mai spre seară, dacă frații vor lucra la rogojini, fratele de serviciu va întreba pe dascălii caselor ce mai trebuie făcut. De nu va fi nimic de făcut, va înmuia papura și a doua zi de dimineață o va împărți tuturor după trebuință. Dacă a doua zi de dimineață va observa că mai este nevoie de altă papură, o va înmuia și o va împărți fiecărei case, atât cât să împletească până va suna de masă.

27. Când dascălul casei își sfârșește săptămâna de rând și altul intră pentru săptămâna viitoare, proestoșii mănăstirii vor vedea ce a mai rămas de făcut sau ce a fost neglijat. Vor socoti câte rogojini trebuiesc așternute în locul adunării, vor număra funiile care s-au împletit în fiecare săptămână și vor nota suma lor pe tăbliță, păstrându-le până la vremea adunării anuale, când se va da socoteală de toate și se vor ierta greșelile tuturor (celor din administrație).

28. După ședință, când va merge fiecare la chilia sa sau la trapeză, să cugete la ceva din Sfânta Scriptură, stând cu capul acoperit.

29. La masă, fiecare să stea la locul său, având capul acoperit.

30. Când cineva va primi poruncă de la mai marele său să se mute la altă masă, cu nimic să nu se împotrivească. Nimeni să nu îndrăznească a întinde mâna în blid mai înainte de dascălul casei sale, și nici să se uite la altul cum mănâncă.

31. Fiecare dascăl să învețe pe cei din casa sa în ce fel trebuie să mănânce, cu bună rânduială și în deplină liniște. Dacă vreunul vorbește sau râde în vremea mesei, să se pocăiască și să-și ia pedeapsa chiar în acel loc, stând în picioare până ce se vor scula toți de la masă (Reg. 8).

32. Dacă cineva va veni mai târziu la masă, fără învoirea celui mai mare, să facă pocăință sau să se întoarcă la chilia sa nemâncat.

33. Dacă va fi nevoie de ceva la masă, nimeni nu-și va îngădui să vorbească, ci va face semn celor ce servesc, printr-un sunet oarecare.

34. Când se va ieși de la masă, să nu se stea de vorbă cu altul pe cale până la chilia sa.

35. Cei de la trapeză, afară de obșteasca mâncare gătită pentru frățime, să nu mănânce nimic altceva, nici să îndrăznească a-și pregăti mai bine același fel de mâncare.

36. Cel care sună ca să se adune frații la masă trebuie să cugete în acel timp la ceva din Scriptură.

37. Cel care împarte fructe celor ce ies pe ușa trapezei este dator să cugete la ceva din Scriptură.

38. Cel care primește cele ce se împart, să nu le ia în culion, ci în poala hainei, și nici să mănânce din ele până ce nu a ajuns la chilia sa.

39. Cel care împarte celorlalți își va primi partea sa de la dascălul său. Tot așa vor face și ceilalți slujitori, primind partea lor de la altul, nefăcându-și voia lor. Partea pe care o vor primi va ajunge pe trei zile. Iar dacă va mai rămâne cuiva ceva din cele date, le va aduce iarăși la dascălul casei, care le va băga în cămară, le va amesteca cu celelalte și le va da iarăși fraților.

40. Nu este îngăduit a se da unuia mai mult decât celuilalt. Dacă cineva va spune că este bolnav, dascălul casei se va duce la slujitorii celor bolnavi și va primi cele trebuincioase pentru cel ce suferă de boală.

41. Chiar dintre slujitori de se va îmbolnăvi cineva, nu-i este îngăduit să intre în bucătărie sau în chelăriile să ia ceva, ci i se vor da cele de trebuință. Nu-i este

nimănui îngăduit să-și gătească cele dorite, ci dascălul casei va vedea de ce are nevoie și îi va procura cele trebuincioase, prin ceilalți slujitori.

42. Cel sănătos nu are voie să intre la cei bolnavi. Cine se va îmbolnăvi va fi dus de dascăl la casa celor bolnavi. Dacă va avea nevoie de rasă sau de dulamă sau de altceva, se va duce dascălul și le va lua de la cămară și le va da celui bolnav. Cel bolnav nu are voie să intre în cămară și să mănânce ce pofteste, ci doar chelarul, care este mai mare peste acele lucruri, îi va aduce de mâncare.

43. Nici unui bolnav nu-i este îngăduit să ducă la chilia sa din cele primite la bolniță, nici măcar un măr.

44. Cei care pregătesc bucatele vor servi ei înșiși, pe rând, pe toți ceilalți slujitori care sunt la masă.

45. Nimeni să nu se atingă de vin sau de ciorbă de pește, în afară de bolnavii de la bolniță.

46. Dacă vreunul dintre cei trimiși în călătorie pe uscat sau cu corabia se va îmbolnăvi și va avea nevoie sau va cere să mănânce ciorbă de pește sau altceva dintre cele care se obișnuiesc a se mânca de cei bolnavi în mănăstire, nu va mânca împreună cu ceilalți frați, ci deosebit. Slujitorii îi vor da lui tot ce va avea nevoie, ca să nu se mârhească din lipsă.

47. Nimeni nu poate să viziteze pe cel bolnav fără învoirea celui mare. Nu pot intra la el nici prietenii și nici rudele, fără voia dascălului casei.

48. Dacă infirmierul va neglija sau va trece cu vederea pe cel bolnav, va primi obișnuita pedeapsă.

49. Dacă cineva, lepădându-se de lume, va veni la poarta mănăstirii să se numere în rândul fraților, nu va putea să intre deodată, ci mai întâi va anunța pe starețul mănăstirii și va rămâne câteva zile înaintea porții, va fi învățat Rugăciunea domnească (Tatăl nostru) și câțiva Psalmi, atât cât va putea. Cel ce-l învață să nu greșescă cu ceva față de el, ca să poată acesta să se lepede de rudeniiile sale și să disprețuiască propria sa voință. Dacă se va constata că este predispus la rugăciune și la toate faptele evlaviei monahale, va fi îndrumat în toate celelalte rânduieli pe care trebuie să le respecte și să le înlăptuiască, supunându-se lor, fie în adunarea obștească a frățimii, fie în casa celui la care va fi rânduit să stea, fie în trapeză. Și, devenind stăpân pe sine și râvnitor la toate faptele cele bune, să se numere în rândul fraților. Atunci se vor dezbrăca de pe el hainele cele mirenești, se va îmbrăca în haina monahală și se va încredința portarului, ca să-l ducă la biserică în timpul rugăciunii, în fața tuturor fraților, și va sta la locul rânduit. Hainele lui mirenești le vor lua cei ce sunt însărcinați cu păstrarea lor și le vor duce în magazia obștească, unde vor sta la dispoziția starețului mănăstirii.

50. Cel rânduit la mănăstire să primească oaspeții, nu le poate da el să mănânce, ci îi va duce la casa de oaspeți, lăsându-i în grija celor anume rânduiți pentru acest lucru.

51. Dacă la poarta mănăstirii vor veni clerici sau monahi, vor fi primiți cu mare cinste. Li se vor spăla picioarele, așa cum învață Evanghelia, și vor fi duși la arhondarie, unde vor primi toate cele ce sunt de folos

pentru monahi. Dacă vor voi să meargă la biserică în vremea rugăciunilor sau la adunarea fraților, de vor fi de aceeași credință cu noi, portarul sau arhondarul va aduce la cunoștința starețului mănăstirii și apoi se vor putea duce la obșteasca rugăciune. Dacă vor veni la poarta mănăstirii mireni sau bolnavi sau vasele slăbi-ciunii, adică femei, să fie primiți aparte în locuri deosebite, pe fiecare după sexul lui, cum va chibzui dascălul. Îndeosebi de femei să se îngrijească cu o mai mare atenție și băgare de seamă, cu toată frica de Dumnezeu, să li se rânduiască lor separat de orice vecinătate cu bărbații, ca să nu dea vreo pricină de sminteală. Dacă vor veni pe înserate, nu este cuviincios a nu le primi înăuntru, ci a le adăposti, după cum am spus, la un loc deosebit și supravegheat cu toată grija și bună cuviința, ca mulțimea fraților să poată lucra nestingherită, fără a se da cuiva pricină de sminteală.

52. Dacă va veni cineva la poarta mănăstirii și vrând să vadă pe fratele sau pe prietenul său, portarul va anunța mai întâi pe starețul mănăstirii, care va întreba pe dascălul casei unde se află cel căutat. Și, dându-i-se învoire, se va duce însoțit de o călăuză de încredere, și astfel va putea să-și vadă fratele sau prietenul.

Dacă se va întâmpla să aducă ceva alimente, care se obișnuiesc a se folosi în mănăstire, monahul nu le va primi, ci va chema portarul care va lua cele aduse. Dacă vor fi alimente care se mănâncă cu pâine, nimic din toate acestea nu va primi monahul căruia au fost aduse, ci toate vor fi duse la bolniță. Dacă vor fi dulceturi sau fructe, portarul îi va da lui să mănânce câte va voi, iar

restul va fi dus celor bolnavi. Dacă vor fi verdețuri - un fel de buruieni sălbatice ca și mușchii - sau pâine, zarzavaturi, monahul însuși nu va putea să mănânce din ele, ci le va da înapoi celui ce le-a adus. Acele bucate gătite care se mănâncă cu pâine, aduse de rude sau de cunoscuți, vor fi trimise prin dascălul casei la chilia celor bolnavi, cel ce le-a primit mâncând o singură dată din ele, iar cele rămase vor fi date în seama îngrijitorului de bolnavi. Nici infirmierului nu i se permite să mănânce din ele.

53. Dacă se va anunța că cineva dintre viețuitorii mănăstirii are vreo rudă sau cunoscut bolnav, atunci portarul va vesti mai întâi pe starețul mănăstirii care va chema îndată pe dascălul casei (din care face parte monahul), și vor căuta un bărbat bine disciplinat și încercat în cele duhovnicești, și-l vor trimite cu el să viziteze pe cel bolnav. Își vor lua hrană pentru călătorie atât cât va socoti dascălul casei că este de trebuință.

54. Dacă nevoia va sili pe cineva să doarmă în afară de mănăstire, să doarmă fie la biserică satului, fie la mănăstirea care are aceeași credință cu el. Dacă rudele sau prietenii vor pregăti mâncare și-l vor sili să mănânce, să ia și să mănânce numai dacă aceste bucate se obișnuiesc a se folosi și în mănăstire. Nu va gusta elorbă de pește, nici nu va bea vin, nici altceva din cele neobișnuite. Dacă vor primi ceva de la rude, să mănânce numai pe cale, cât le este de trebuință, iar pe celelalte să le dea dascălului casei sale și acela le va duce la bolniță.

55. Dacă va muri ruda sau prietenul cuiva, să nu ia parte la înmormântare fără învoirea starețului mănăstirii.

56. Nimeni nu poate fi trimis la vreo treabă în afara mănăstirii, neînsoțit de altul.

57. Când se vor întoarce frații în mănăstire, dacă vor găsi pe cineva la poartă, care caută vreo rudă în mănăstire, să nu se apropie de el, să-i vorbească, sau să-l strige. Nimic din ceea ce au lucrat în afara mănăstirii sau au auzit vorbindu-se n-au voie să povestească celor ce sunt în mănăstire.

58. Când se va suna ca frații să iasă la lucru, dascălul va merge înainte și nimeni nu va putea să rămână în mănăstire, afară de acela căruia i-a îngăduit starețul. Cei care merg la lucru nu vor întreba unde se duc.

59. Atunci când toate casele se vor reuni, dascălul casei celei mai vechi va merge în fruntea lor și toți se vor înșirui după ordinea caselor și a viețuitorilor din ele. Pe drum nu vor vorbi unii cu alții, ci fiecare va cugeta la ceva din Scriptură. Dacă se va întâmpla să vină cineva la ei și să le vorbească, portarul mănăstirii, care este însărcinat cu această misiune, îl va întâmpina și-i va da răspunsul, tratând împreună chestiunea ivită. Dacă portarul nu va fi cu ei, dascălul casei sau un altul care va fi însărcinat cu acest serviciu, va da răspuns celui ce întreabă.

60. Cei ce lucrează n-au voie să vorbească din cele lumești, ci să cugete la ceva din Scriptură sau mai bine să tacă.

61. Nimeni n-are voie să ia cu sine rasa de in la lucrul câmpului, fără învoirea celui mai mare. Și nici în cuprinsul mănăstirii nu se va putea cineva folosi de rasă când lucrează.

62. Cel ce lucrează nu se va putea odihni fără de învoirea mai marelui său.

63. Nici cei ce conduc pe frați în călătorie nu vor putea să trimită pe cineva pentru vreo trebuință, fără învoirea dascălului casei. Cel ce este conducător, de va pleca silit de vreo nevoie, va lăsa în locul lui pe cel de după sine.

64. Dacă frații trimiși la treburi în afară de mănăstire vor mânca acolo, economul de săptămână care este cu ei, le va da mâncare fără fiertură și el însuși va aduce apă cu ulciorul; nimeni n-are voie să se scoale și să bea apă fără voia lui.

65. Când frații se vor întoarce în mănăstire, nimeni nu va putea rămâne în urmă.

66. Când vor sosi la casele lor, vor da uneltele cu care au lucrat și sandalele aceluia care este al doilea după dascălul casei, iar el le va duce seara în cămară și le va încuia. Toate uneltele trebuincioase pentru lucrul săptămânii se vor duce într-o casă. Și cei ce urmează de săptămână vor ști ce trebuie să dea fiecărei case.

67. Levitoanele și tot ceea ce face parte din ținuta monahală nu se vor spăla duminică, afară de corăbieri și de bătrâni.

68. La spălat nu vor merge decât atunci când se va suna pentru toți; atunci vor merge cu dascălul lor și își vor spăla hainele în tăcere și cu bună rânduială.

69. Nimeni n-are voie să-și spele hainele în altă vreme decât cea rânduită. Și după ce le vor spăla, se vor întoarce împreună. Dacă cineva va rămâne în mănăstire în vremea când ceilalți sunt la spălat, va spune dascălului său, care va trimite pe altul cu el, iar după ce-și vor spăla hainele, se vor întoarce împreună.

70. Seara vor strânge levitoanele care s-au uscat și le vor da ajutorului de dascăl, iar acesta le va duce în cămară.

71. Dacă nu vor fi uscate, a doua zi se vor scoate la soare până se vor usca bine. Nu vor fi lăsate în dogoreala soarelui mai mult de ceasul al treilea (9 sau 10 dimineața), când vor fi adunate și ușor netezite.

72. Nimeni nu va ține la sine hainele, ci le va da la cămară până sâmbăta viitoare.

73. Nimeni nu va putea lua zarzavaturi din grădina, fără de voia grădinarului.

74. Nimeni n-are voie să ia mlădițe de palmier, din care se fac coșurile, fără voia celui ce le are în pază.

75. Nimeni n-are voie să mănânce spice sau struguri necopți, în afară de buna rânduială. În general, nimeni nu are voie să mănânce pe ascuns din roadele ogoarelor sau livezilor.

76. Bucătarii nu au voie să mănânce mai înainte de a se da masa la frați.

77. Păzitorul livezii de palmieri nu are voie să mănânce din fructele acestora până ce nu a mâncat obștea.

78. Dacă fructele palmierilor vor fi bune de cules, dascălul cetei din fruntea culegătorilor va da voie fiecăruia să mănânce fructe cu cumpătare. Când vor veni la

mănăstire, să li se dea partea ca și celorlalți frați. Însă dacă vor afla fructe căzute sub pom, n-au voie să le mănânce, ci să le adune la rădăcina pomilor.

Nici cel care împarte celorlalți frați nu are voie să guste din ele, ci va primi de la econom partea cuvenită, după ce va împărți celorlalți frați.

79. Nimeni nu are voie să bage ceva de mâncare în chilia lui, afară de cele primite de la econom.

80. Pâinișoarele care se împart celor care nu vor să mănânce la un loc cu ceilalți, pentru înfrânare, să nu fie date după favoare; nici chiar celui ce pleacă în afară de mănăstire. Să nu le pună la mijloc, ci când vor voi să mănânce li se va da cu bună rânduială la chiliile lor, unde nu le vor mânca cu nimic altceva, decât numai cu sare.

În afară de bucătăria mănăstirii, nimeni n-are voie să gătească. Când vor pleca în afară să-și ia zarzavaturi drese cu sare și oțet, care se pot păstra în timpul verii.

81. Nimeni nu poate avea ceva mai mult în casă sau în chilie, afară de cele statornicite de legea mănăstirii: nici dulamă de lână, nici mantie, nici blană mai moale de miel, nici bani, nici altceva de prisos, afară de cele ce au fost date de starețul mănăstirii prin dascălii caselor, adică uniforma sa: două levitoane (dulame) și unul vechi, o rasă mai lungă, care să acopere gâtul și umerii, cojocelul cu care își acoperă corpul, sandalele, două eulioane, cingătoarea și toiagul. Tot ceea ce se va afla în afară de aceste lucruri se va lua fără nici o împotrivire.

82. Nimeni n-are voie să aibă ac pentru scos spini. Dacă cineva din întâmplare a călcat în măracini, va merge la dascălul casei sau la ajutorul lui. Acul se va păstra în fereastra unde se țin cărțile.

83. Dacă cineva dorește să se mute dintr-o casă în alta nu poate lua nimic cu sine, afară de cele înșirate mai sus (la reg. 81).

84. Nimeni n-are voie să iasă la câmp, nici să umble prin mănăstire, nici în afară de mănăstire, fără învoirea dascălului său.

85. Nu este îngăduit ca cineva să poarte vorbele dintr-o casă în alta, nici dintr-o mănăstire într-alta, nici din mănăstire la cei din câmp, nici din câmp la mănăstire.

86. Dacă cineva va călători, pe drum sau cu corabia, sau va lucra în afară de mănăstire, să nu spună în mănăstire ceea ce a văzut pe unde a fost.

87. Nimeni nu are voie să se culce, decât numai în chilia rânduită lui. Nimeni să nu vorbească, nici în chilie, nici în dormitoarele în care se odihnesc în vremea nopții, ca să scape de căldură, nici la câmp, când se vor așeza să doarmă. Dacă se va trezi în vremea nopții, să se roage. Dacă-i va fi sete să nu bea, în zi de post.

88. Nimeni n-are voie să aștearnă altceva în chilia sa, afară de obișnuita rogojină.

89. Nu este îngăduit a intra în chilia altuia fără a bate la ușă.

90. Frații nu vor veni la masă mai înainte de a suna pentru toți, și nici nu pot umbla prin mănăstire înainte de a se da obștescul semnal.

91. Nimeni nu poate să umble prin mănăstire, sau să vină la adunare sau la masă, fără culion și cojoc.

92. Nimeni n-are voie să meargă fără însoțitor, ca să-și ungă mâinile crăpate de la lucru; nimeni nu poate să-și ungă tot corpul, decât numai în caz de boală, și nici să se spele pe tot corpul, decât numai când este bolnav.

93. Nimeni n-are voie să spele pe altul, sau să-l ungă, fără de porunca celui mai mare.

94. Nimeni nu are voie să vorbească cu altul prin întuneric. Nimeni nu poate să doarmă cu altul pe aceeași rogojină (pat). Nimeni să nu ducă pe altul de mână, ci fie că vor sta în picioare, fie că vor sta jos, să stea departe unul de altul cam la un cot (Reg. 166).

95. Nimeni altul nu va putea să scoată măracinele din piciorul aproapelui său afară de dascălul casei, sau de ajutorul lui, sau de acela căruia i se va porunci.

96. Nimeni nu poate să se tundă fără de chibzuința celui mai mare.

97. Nimeni nu poate să schimbe cu altul cele ce i-au fost date de dascălul său, nici să ia vreun lucru mai bun și să dea altul mai rău, sau dimpotrivă, să dea ce este mai bun și să primească ce este mai rău. Să nu născosească ceva neobișnuit în mănăstire, mânat de cugetele slavei deșarte, mai deosebit decât alții, nici în felul hainelor și nici în forma îmbrăcăminteii sale.

98. Toate cojoacele vor fi legate la gât și vor atârna peste umeri.

99. Toate culioanele vor avea semnul distinctiv al mănăstirii și al casei din care face parte.

100. Când cineva se va duce la adunare sau la masă, să nu dea sulul de cărți nelegat. Cărțile, care stau în fereastră (dulap în zid), sunt date în seama ajutorului de dascăl, care le va număra pentru control și le va încuia cu grijă.

101. Nimeni nu poate să meargă la adunare sau la masă, nefiind încălțat cu sandale, sau fără rasă, atât în interiorul mănăstirii, cât și la lucrul câmpului.

102. Cine își va lăsa în soare hainele sale, până la amiază, când frații se adună la masă, va fi pedepsit pentru neglijența sa.

103. Dacă vreo rânduială din cele mai sus stabilite n-ar mai corespunde nevoilor vieții să se îndrepte cu alta mai potrivită.

104. Nimeni nu poate să lucreze sandale, sau să facă altceva, fără de voia dascălului casei sale.

105. Dacă vreunul dintre frați va fi vătămat, sau lovit de vreo boală, și totuși n-a căzut la pat, ci umblă pe picioare, dacă-i va lipsi ceva, adică haină sau rasă sau altceva, dascălul casei lui se va duce la acei frați care au hainele în primire, va lua și-i va da. Când se va însănătoși, fratele le va da înapoi fără nici o întârziere.

106. Nimeni n-are voie să primească ceva de la altul, fără de voia dascălului său.

107. Nimeni să nu doarmă cu chilia încuiată, nici să nu aibă încuietore la chilie, numai dacă starețul a îngăduit cuiva, pentru vârsta sau slăbiciunea sa.

108. Nimeni n-are voie să meargă la fermă, afară de cei ce păzesc vacile, oile și cei ce lucrează câmpul.

109. Doi inși deodată nu au voie să stea pe spatele asinului și nici pe coviltirul căruței.

110. Dacă cineva ar veni călare pe asin, afară de caz de boală, va descăleca în fața porților mănăstirii, și astfel va merge înainte, ducând calul de căpăstru.

111. La atelierile meseriașilor, numai dascălii au voie să meargă, ca să ia cele de trebuință.

112. De asemenea, la amiază, mai înainte de a fi chemați frații la masă, nimeni nu va putea merge mai înainte, afară de oarecare nevoie, când îi va da voie economul de săptămână, cu sfatul starețului. În genere, nimeni nu va îndrăzni să intre în chilia altuia fără de învoirea celui mai mare.

113. Nimeni n-are voie să primească ceva de mâncare, chiar de la fratele său după trup.

114. Nimeni nu va aduce în chilia sa nici cele mai neînsemnate fructe sau altceva de acest fel, fără de voia dascălului său.

115. Dacă dascălul unei case este plecat undeva, și alt dascăl a luat conducerea familiei acestuia, se va îngriji de tribul celui plecat, folosindu-se de drepturile lui, făcând toate cu deplinătate, împărțind astfel îndatoririle însoțit se va îngriji și de casa sa și de a celui plecat.

116. Când va turna cineva apă peste făină, pentru plămădeală, nimeni să nu vorbească cu altul. A doua zi, când bagă pâinile în cuptor, la fel vor ține tăcerea, cugelând la ceva din Psalmi sau din Scriptură, până ce se va sfârși toată treaba. Dacă este nevoie de ceva, să nu vorbească, ci să facă semn celor ce pot să îndeplinească cele de trebuință.

117. Când frații vor fi chemați la cernut făina, nimeni n-are voie să intre unde stau cei ce coc pâinea. Nimeni nu poate sta acolo, afară de cei ce ajută la copt, de au fost chemați.

118. Aceeași disciplină trebuie să se respecte și la întrebuintarea corăbiilor. Nimeni n-are voie să dezlege funia corabiei de la mal, nici chiar a unei bărci mici, fără de voia starețului.

119. În fundul corabiei și în interiorul ei, pe băncile vâslașilor și în locul unde stau frații, nimeni n-are voie să doarmă. Nu se va îngădui nici oamenilor mireni să doarmă cu ei în corabie. Femeile cu ai lor, nu vor putea merge cu corabia, afară numai dacă ar fi îngăduit starețul mănăstirii.

120. Nimeni nu poate face focul în chilia sa, decât atunci când se aprinde pentru toți ai obștii.

121. Cel ce va veni după ce s-a citit o rugăciune din cele șase ale vecerniei, sau dacă va murmura, sau va șopti cu altul, sau va râde pe ascuns în timpul rugăciunilor, va face pocăință după rânduiala stabilită (Reg. 8).

122. Când frații vor sta acasă, nu le va fi îngăduit să vorbească ceva lumesc, ci numai dacă dascălul îi va învăța ceva din Scriptură, vor discuta între ei și vor repeta ceea ce au auzit.

123. Nimeni nu poate să lucreze ceva, sau să aducă apă cu ulciorul, sau să împletească sfoară, fără de învoirea dascălului său.

124. Nimeni nu poate să ia papură muiată în apă pentru lucru, fără de voia șefului de atelier, care face de rând cu săptămâna.

125. Cine va sparge vreun vas de pământ, sau va muia papura a treia oară, să facă seara canon, la cele șase rugăciuni ale vecerniei.

126. După cele șase rugăciuni, când frații se despart pentru odihnă, nimănui nu i se îngăduie să-și părăsească chilia sa, afară de mare nevoie.

127. Dacă va răposa vreun frate, toată frățimea să-l însoțească până la groapă. Să nu stea nimeni lângă el, fără de voia celui mare, nici să cânte, dacă nu i-a fost poruncit, nici să adauge alți psalmi, fără de îngăduința dascălului său.

128. Să nu se cânte două prohodiri în același timp (dacă sunt doi morți), nici să se înfășoare amândoi în aceeași mantie. Să nu cânte nimeni izolat, ci să se întovărășească potrivit cu mersul și cu sunetul vocilor celorlalți.

129. Cel ce este slăbit va avea ucenic, care îl va ajuta pe drum în urma cortegiului funerar; în genere, în orice loc vor fi trimiși frații, se vor rândui infirmieri, care se vor îngriji de cei neputincioși, dacă s-ar întâmpla să se îmbolnăvească cineva pe drum sau la câmp.

130. Nimeni n-are voie să meargă înaintea dascălului sau a conducătorului său, nici să rămână în urma rândului său.

131. Dacă cineva va pierde ceva, să fie pedepsit public în fața Altarului. Dacă și-a pierdut haina sa, să nu i se dea alta timp de trei săptămâni, și în a patra să facă pocăință și apoi să i se dea.

132. Cine va găsi ceva să-l arate în fața adunării obștești timp de trei zile, ca să-l poată găsi cine l-a pierdut.

133. Autoritatea dascălului este deplină în aplicarea pedepselor și a învățăturilor care sunt scrise și stabilite (în regulament); și tot ce se va mai întâmpla nou va trebui adus la cunoștința starețului mănăstirii.

134. Nimeni să nu facă curățenie în casă fără de voia dascălului, și tot ce va fi cu cale, el le va rândui cu chibzuință.

135. Orice pedeapsă să se facă astfel încât să fie lămurii cei ce sunt pedepsiți, stând în adunare sau în trapeză.

136. Cel ce s-a retras din adunarea fraților și s-a întors iarăși, cu dovezi de pocăință, nu poate fi primit la locul său fără de voia celui mai mare (starețului).

137. Dascălul casei sau economul, dacă va dormi o noapte în altă parte fără a avea grijă de frați, și apoi se va întoarce la obștea fraților, muștrat fiind de cuget, să nu i se îngăduie să intre în casă, sau să stea la locul său, fără de voia celui mai mare (starețului).

138. Pentru tot ceea ce este nevoie să fie discutat în adunarea fraților, să se adune toți cu tragere de inimă, ca să discute unii cu alții, mai ales în vremea postului, când vor fi învățați de dascălii lor.

139. Cel neînvățat care va intra în mănăstire, mai întâi va fi învățat cum să se poarte. Și, când va cunoaște toate, atunci i se va da lui să învețe douăzeci de psalmi, sau o altă parte din Scriptură. Și, dacă nu va ști să citească, la ceasul întâi, al treilea și al șaselea se va duce

el la cel însărcinat cu instruirea lui, și fratele îi va sta înainte, și-l va învăța cu sârguință și cu toată dragostea.

140. După aceea i se vor scrie lui literele, silabele, cuvintele și substantivele. Și dacă n-ar voi, trebuie silit să învețe și, în general, nimeni nu trebuie să stea în mănăstire fără să știe a citi și să cunoască ceva din Scriptură, cel puțin Noul Testament și Psaltirea.

141. La vremea adunării, a cântării și a rugăciunii să nu-și facă ceva de lucru, ca să se poată scuza că a fost ocupat.

142. Oricine se află în corabie, în mănăstire, la lucrul câmpului, în călătorie, sau în orice fel de treabă, să nu-și neglijeze datoria de a se ruga și a lăuda pe Dumnezeu la vremea cuvenită.

II. Învățămintele și așezămintele Cuviosului Pahomie

143. Ecclesiarhii și paracliserii, slujitorii bisericii, să adune frații în vremea rugăciunilor, să îndeplinească toate rânduielile tipicului după obicei, încât să nu se dea vreo pricină de sminteală, și nici să se îngăduie cuiva să caalee bunele rânduieli ale vieții de mănăstire.

144. Tuturor celor ce vor cere cărți să li se dea.

145. Dacă ar veni cineva pe înserate de la vreo ascultare din afara mănăstirii și nu s-a putut duce să-și ia de lucru pentru ziua următoare, să i se dea a doua zi de dimineață.

146. Dacă cineva ar fi silit să lase lucrul pe care îl are în mâini, să aducă la cunoștință celui mai mare și, cum va hotărî acesta, așa să facă.

147. Economul trebuie să fie om priceput, ca nu cumva să se strice ceva din gospodăria mănăstirii, în orice fel de îndeletnicire pe care o săvârșesc frații. Căci, dacă s-ar strica ceva, sau din neglijență s-ar prăpădi ceva, economul va fi pedepsit de stareț pentru orice fel de lucru, iar economul, la rândul său, va pedepsi pe cel ce a stricat acel lucru, bineînțeles cu voința și hotărârea conducătorului (starețului sau a dascălului) fără de care nimeni nu poate să pedepsească pe nimeni.

148. Dacă s-ar găsi vreo haină pusă la soare de trei zile, stăpânul ei va fi pedepsit pentru ea și va face pocăință în adunare. Cine va pierde cojocelul, sandalele, cingătoarea sau altceva, va fi pedepsit (Reg. 8).

149. Cine va lua lucrul altuia, îl va purta pe umeri și va face pocăință publică în adunare și va sta în picioare la masă.

150. Dacă s-ar afla vreun frate care se poartă cu îndărătnicie, sau se împotrivește poruncilor celor mai mari, va fi pedepsit potrivit cu greșeala lui.

151. Cine spune minciuni, sau se poartă cu mânie față de altul, sau este neascultător, sau este aplecat mai mult spre zburdălnicii decât spre o viață serioasă, sau este leneș, sau răspunde obraznic, sau are obiceiul de a se zbengui cu frații sau cu copiii, cei ce sunt în afară de mănăstire, și în genere, se poartă contrar învățăturilor Sfintei Scripturi și a rânduielilor mănăstirești, se va

aduce la cunoștința starețului mănăstirii și el îl va tămădui potrivit cu felul și cu faptele sale.

152. Dascălul casei se va face vinovat, dacă până în trei zile nu va anunța pe stareț, fie că s-a pierdut ceva pe cale, sau în câmp, sau din mănăstire, făcând pocăință în public după rânduiala stabilită. Și dacă ar fugi careva dintre frați, și până în trei ore nu va vesti starețului, el se va face vinovat de pieirea fratelui, dacă nu l-a găsit.

153. Aceasta este pedeapsa dascălului care ar pierde pe vreun frate, care i-a fost dat în seama lui: trei zile va face pocăință publică. Dacă va anunța pe stareț în ora în care a fugit, el nu va mai fi pedepsit.

154. Dacă dascălul va observa vreo abatere în casa de sub supravegherea sa, și n-ar pedepsi imediat pe cel vinovat, nici nu va aduce la cunoștința starețului mănăstirii, el va fi pedepsit cu aceeași osândă cu care ar fi fost pedepsit cel vinovat.

155. Seara, în fiecare casă, se vor face cele șase rugăciuni și psalmi, când se vor aduna frații, după porunca mai marelui adunării.

156. În fiecare săptămână dascălul va ține câte două predici, adică cateheze monahale.

157. Nimeni n-are voie să lucreze ceva în casă fără de voia dascălului său.

158. Dacă frații care trăiesc în aceeași casă vor vedea pe dascăl prea neglijent, sau pedepsind prea aspru pe frați, depășind rânduielele mănăstirii, vor aduce la cunoștința starețului și el îl va pedepsi. Dascălul nu va face nimic mai mult decât ceea ce i-a poruncit starețul,

mai ales în lucrurile cele noi, căci cele vechi sunt stabilite prin regulamentul mănăstirii.

159. Dascălul nu trebuie să fie bețiv și să nu-i placă să stea în locuri nepotrivite, pe lângă bucătăria mănăstirii, nici să rupă legăturile pe care Dumnezeu le-a alcătuit în cer, ca să se respecte pe pământ. Să nu fie mâhnit în ziua Domnului Iisus. Să-și stăpânească poftele trupului său după modelul Sfinților Părinți. Să nu caute chilii luxoase, imitând obiceiurile lumești. Să nu fie șovăielnic în credință. Să nu asculte de cugetele inimii sale, ci de Legea lui Dumnezeu. Să nu se împotrivească superiorilor săi cu inimă mândră. Să nu batjocoască sau să defăimeze pe cei mai mici. Să nu-și calce cuvântul dat. Să nu fie înșelător și să nu cugete vicleșug în inima sa. Să nu fie neglijent cu mântuirea sa. Să nu se lase târât de poftele trupului său. Să nu fie un nechibzuit în viața sa. Să nu fie grabnic a vorbi cuvinte nefolositoare. Să nu dea prilej de sminteală față de cei slabi. Să nu se dedea pe sine la moleșală. Să nu se amestece în ghidușiile și jocurile celor ușuratici. Să nu-și îndulcească inima în vorbele celor vătămați la cuget și simțire. Să nu se lase copleșit de povara datoriilor sale. Să nu alarmeze pe cei mai mici. Să nu se descurajeze în caz de ispite. Să nu se teamă de moarte, ci de Dumnezeu. Să nu-și calce jurămintele sale în caz de grea încercare. Să nu închidă ochii în fața adevărului pentru un blid de linte. Să nu cârtească și să nu șovăiască în ocupațiile sale. Să nu-și calce hotărârile, ci să fie convins drept, statornic în toate, judecând drept înaintea lui Dumnezeu

și a oamenilor, fără a se molipsi de poftele slavei deșarte și necinstite.

Să nu fie înstrăinat de duhul Sfinților Părinți, nici nerecunoscător de știința lor cea tainică. Să nu facă rău nimănui din pricina mândriei, nici să se conducă după impresia pățimașă a ochilor săi. Să nu se lase biruit de ascultările patimilor. Niciodată să nu ocolească adevărul. Să urască nedreptatea și să nu judece niciodată după fața oamenilor sau după serviciile făcute și nici să nu osândească vreun suflet nevinovat din cauza mândriei sale. Să nu râdă cu copiii. Să nu se lepede de adevăr când se află în primejdii. Să nu-și capete pâinea cea de toate zilele prin mijloace necinstite. Să nu râvnească după ogorul nimănui. Să nu nedreptățească pe unul, ca să câștige ceva de la altul. Să nu disprețuiască pe cei ce-i cer milostenie. Să nu jure strâmb, fiind înșelat de câștig mârșav. Să nu mintă, fiind călăuzit de cugetele slavei deșarte. Să nu se afle luptând împotriva adevărului din pricina sufletului său fricos. Să nu amâne judecata pentru odihna sa. Să nu-și piardă sufletul său pentru sfiiala rușinii. Să nu umble după ospete irositoare. Să nu caute haine luxoase. Să nu neglijeze a-și cerceta cugetele sale. Să nu se îmbete cu vin, ci să se lipească de adevăr și de smerenia călugărească.

Când judecă, să se conducă după învățăturile mai marilor săi și după Legea lui Dumnezeu, care s-a propovăduit în toată lumea.

Dacă va nesocoti ceva din toate acestea, i se va răsplăti lui după măsura cu care a măsurat, luându-și răsplata faptelor sale. Dacă pentru strălucirea aurului și

măreția argintului a lăsat judecata Domnului, și din dorința după lucrurile lumești s-a legat cu legătura faptelor păgânești (Ieremia 2), să vină peste el osânda lui Eli preotul și a fiilor săi (I Regi 4), blestemul lui David pe care l-a făcut asupra lui Doech (Psalmul 51, 4), semnul care a fost pus peste Cain (Facerea 4, 11-15), înmormântarea asinului despre care a vorbit Ieremia proorocul (Ieremia 22, 19), pierzarea păcătoșilor pe care i-a înghițit pământul (Numeri 16, 31-33), pierzarea Canaenilor și nimicirea șarpelui de lângă fântână, spulberarea prafului de pe creasta malurilor și coama stâncilor (Eclesiastul 12, 2-7), frângerea toiagului celui minunat al lui Isaia profetul și să ajungă ca orbul care caută să se sprijine cu mâna de ziduri!

Toate acestea vor veni peste capul aceluia ce nu va sluji drept, fiind înarmat cu adevărul, și care a lucrat cu rea credință în toate ce i-au fost încredințate!

III. Învățăturile și hotărârile judecătorești ale Cuviosului Pahomie

160. Plinirea legii este dragostea, timpul, desăvârșirea cunoștințelor, fiindcă acum deja este vremea să ne sculăm din somnul nepăsării, căci acum mântuirea este mai aproape de noi decât atunci când am crezut. Noaptea a trecut, ziua s-a apropiat, să ne lepădăm dar de faptele întunericii (Romani 13, 10-13), care sunt: dușmă-

niile, răpirile, urâciunea, mândria sufletului celui nestăpânit. Cine este ușor atras spre aceste lucruri și nu vrea să recunoască, dacă va cădea într-un astfel de păcat, dascălii îl vor sfătui de două ori, și dacă nu va asculta, să fie scos din adunarea fraților pe timp de șapte zile și să i se dea numai pâine și apă, până ce va făgădui și va da dovadă că se lasă de acest rău nărav, și astfel va fi iertat.

161. Mâniosul sau buclucașul, dacă se va supăra în zadar și pentru lucruri de nimic, să fie sfătuit de șase ori și a șaptea oară să fie scos de la locul lui și pus în locul cel mai de pe urmă. Să fie sfătuit că este dator să se curețe de aceste patimi ale sufletului său. Și dacă îl vor lua în garanție trei martori credincioși, care să mijlocească pentru el cum că nu va mai face așa ceva, să fie primit la locul său. Și dacă nu se va lăsa de păcatul său să fie pus iarăși la locul cel de pe urmă.

162. Cel ce aduce dovezi nedrepte împotriva apropiatului său, sau năpăstuiește pe cel nevinovat, să fie sfătuit de trei ori. Și dacă nu se îndreaptă, va fi vrednic de osânda nedreptății, fie de cele făcute mai înainte, fie de cele făcute atunci.

163. Cel ce are nenorocita obișnuință să ațâțe pe alții la intrigi și să îndărătnicească sufletele celor slabi, să fie sfătuit de trei ori. Dacă se încăpățânează și stăruie în păcatul său cu suflet împietrit, să-l scoată afară din mănăstire și să-l bată cu vergi înaintea porților; acolo să i se dea să mănânce numai pâine și apă până ce se va lăsa de nelegiuirile sale.

164. Cel ce obișnuiește să cârtească, ca și cum ar fi îngreuiat cu prea împovărătoare osteneală, să fie sfătuit până la cinci ori, că pe nedrept cârtește, și să i se arate adevărul vieții așa cum este el. Dacă nici după aceasta nu se va îndrepta, fiind om în vârstă, să-l socotească ca pe un bolnav și să-l ducă la infirmerie și acolo să fie tratat ca un bolnav până-și va veni în fire. Dacă, dimpotrivă, a fost năpăstuit și pedepsit pe nedrept de mai marele său, aceluia care l-a nedreptățit să i se aplice aceeași pedeapsă.

165. Dacă cineva va fi neascultător, sau certăreț, sau cârcotaș, sau mincinos, și este om în toată firea, să fie sfătuit până la zece ori să se lase de patimă. Dacă nu voiește să asculte, să fie pedepsit după legile mănăstirii. Dar, dacă se va dovedi mai pe urmă, că altul l-a atras într-o astfel de patimă, acela să se învrednicească de aceeași pedeapsă.

166. Dacă s-ar dovedi că cineva dintre frați are obiceiul să glumească sau să se joace cu copiii, împrietenindu-se cu cei tineri, să fie sfătuit până de trei ori ca să se lase de prietenia cu ei și să-și amintească de vrednicia la care a fost chemat și de frica lui Dumnezeu. Dacă nu se va supune, să fie pedepsit, după cum merită, cu o pedeapsă foarte aspră.

167. Cei ce disprețuiesc învățăturile superiorilor lor și regulile mănăstirești, care au fost statornicite după povățuirea lui Dumnezeu, fără a ține seama de sfaturile celor bătrâni, să fie pedepsiți după statornicita rânduială până ce se vor îndrepta.

168. Cel ce este judecător al păcatelor omenești (adică duhovnic), dacă se abate de la calea adevărului, din neglijență sau din stricăciunea cugetului său, să fie judecat de douăzeci de bărbați sfinți și cu frica lui Dumnezeu, sau dacă nu sunt, de zece sau chiar de cinci, și să-l coboare pe el în ultima treaptă (îl va opri de la duhovnicie), până ce se va îndrepta.

169. Cel ce bagă zăzani între frați și nu-și stăpânește gura, semănând gâlceavă și neînțelegeri, să fie sfătuit de până la zece ori. Și dacă nu se va îndrepta, să fie pedepsit după regulile mănăstirii, până ce se va întoarce pe calea cea bună.

170. Oricare dintre proestoși și dintre dascăli, dacă vor vedea vreun frate căzut în descurajare și nu vor voi să se intereseze de pricina amărăciunilor lui, ci îl vor disprețui, să fie cercetați se sus-numiții judecători. Dacă dascălul a fost călăuzit de neglijență sau de mândrie față de fratele cel necăjit, și n-a ținut seama de adevărul iubirii frățești, ci de antipatia personală, atunci va fi scos din slujbă, până ce se va îndrepta și se va curăți de păcatul osânditoarei nedreptăți, fiindcă nu s-a călăuzit de veșnicul adevăr, ci de sentimentele personale, ascultând de micimea sufletului său, iar nu de dreapta judecată a lui Dumnezeu.

171. Dacă se va făgădui cineva să trăiască după regulile vieții de mănăstire, și chiar va începe să facă cu lucrul, și apoi se va lepăda, dacă se va întoarce iarăși, să facă pocăință. Dacă va căuta să se îndreptățească cu slăbiciunea trupului, zicând că dintr-această cauză nu s-a putut ține de făgăduință, să fie pus în rând cu cei bol-

navi, și să-l trateze ca pe cei leneși, până ce prin pocăință va împlini faptele pe care le-a făgăduit.

172. Dacă într-o casă vor fi copii dedați la zburdălnicii și la lenevie, fără a da probe de îndreptare, dascălul este dator ca în timp de treizeci de zile să-i sfătuiască și să-i îndrepte pe calea cea bună. Dacă se va observa că ei stăruie în răutatea lor și n-a fost adus acest fapt la cunoștința starețului, și mai ales dacă a observat la ei și oarecare păcate, el însuși va fi pedepsit pentru ei, potrivit cu mărimea păcatelor făcute de ei.

173. Toți copiii care nu se tem de păcate, și din pricina nepriceperii lor nu cugetă la dreapta răsplătire a lui Dumnezeu și nici nu se pot îndrepta prin cuvânt, să fie bătuți cu nuiua până ce se vor deprinde cu frica de Dumnezeu și disciplina vieții creștine.

174. Cine va judeca nedrept să fie osândit de alții pe drept.

175. Dacă unul, doi sau trei, fiind amărâți de cineva, ar pleca din casă și apoi se vor reîntoarce, să se facă cercetare și să cheme la judecată pe acuzat și dacă îl vor găsi vinovat să se certe după rânduielile mănăstirești.

176. Cine părtinește celor ce păcătuiesc și apără pe cel ce greșește va fi blestemat de Dumnezeu și de oameni, pedepsindu-se foarte aspru. Dar dacă se va înșela din neștiință, să fie iertat cu ușurință; însă, cel ce a greșit cu știință, să-și ia pedeapsa după faptele lui.

* * *

IV. Învățăturile și legile Cuviosului Pahomie

Despre cele șase rugăciuni ale Vecerniei și despre adunarea la cele șase rugăciuni care se fac la fiecare casă

177. Dascălul casei și ajutorul lui trebuie să împartă Psaltirea în douăzeci și cinci de măsuri și după exemplul lor trebuie să urmeze și ceilalți frați. Dacă ei nu vor fi de față, cei ce țin locul lor își vor da osteneala cu această îndeletnicire și măsurare a Psaltirii.

178. După ce au fost chemați, toți trebuie să vină la adunare; mai înainte de a fi chemați, nimeni să nu-și părăsească chilia sa. Dacă cineva ar disprețui această rânduială, să fie supus obișnuitelor pedepse.

179. Frații nu trebuie siliți să lucreze prea mult, ci pe toți trebuie să-i cheme la lucru printr-o stăruință bine chibzuită. Să fie pace și bună înțelegere între toți și să se supună cu plăcere conducătorului lor, smerindu-se unul altuia, fiecare după treapta sa, fie că stau, fie că merg, fie că lucrează.

180. Dacă va greși cineva cu ceva, părinții mănăstirii au datoria să-l îndrepte și să-i arate cea mai bună cale de urmat.

181. Dascălul casei și cel ce este al doilea după el, au autoritate încât să poată constrânge pe frați, atât în casa lor, cât și în adunarea cea mare a tuturor fraților, ca să se supună canonului de pocăință.

182. Dacă dascălul casei a plecat undeva, atunci ajutorul lui îi va ține locul, atât în ceea ce privește disciplina fraților, cât și în celelalte nevoi ale gospodăriei.

183. Dacă vreun frate ar pleca la vreo altă casă fără de știința dascălului sau a ajutorului lui, dorind să citească o carte cu un alt frate din altă casă, sau să facă altceva, când va fi aflat, să se pedepsească după rânduiala mănăstirească.

184. Cine voiește să trăiască fără de prihană și defăimare în casa unde este rânduit să viețuiască, trebuie să facă toate câte i se poruncesc, ca și cum ar sta în fața lui Dumnezeu.

185. Dacă dascălul casei este ocupat cu altceva, ajutorul lui va împlini toate nevoile care se ivesc, atât în mănăstire, cât și la câmp.

186. Seara să se facă câte șase rugăciuni, după exemplul mării adunări, la care toți frații (unei case) trebuie să se adune cu o deosebită plăcere, și astfel toate să se facă cu ușurință, încât să nu sufere vreo greutate, căci din greutate se naște dezgustul (Reg. 179).

187. Dacă cineva ar sosi de la vreo ascultare grea din afară de mănăstire și frații ceilalți vor fi la rugăciune, atunci să nu fie silit să meargă, dacă nu va putea.

188. Nimeni să nu lipsească de la adunare, când dascălul casei va învăța pe frați după știința sfintei viețuiri monahale, afară de mare nevoie.

189. Proestoșilor care sunt trimiși cu frații la lucru în afară de mănăstire, atâta timp cât vor sta acolo, dascălii le vor face dreptate și toate se conduc de ei, învățând pe frați în zilele cele rânduite. Și dacă din întâmplare se va naște vreo neînțelegere între ei, să se aducă la cunoștința celor mai mari și ei vor cerceta cauza și

vor pedepsi pe cel vinovat, ca după hotărârea lor, îndată să se stabilească pacea unirii frățești.

190. Dacă cineva dintre frați se va supăra pe dascălul casei sale, sau chiar dacă dascălul are ceva împotriva unui frate, frații cei cu mai multă experiență și duh de credință, trebuie să cerceteze și să judece între ei. Dacă starețul mănăstirii este dus undeva, mai întâi trebuie să-l aștepte. Dacă vor vedea că întârzie prea mult, atunci să se strângă și să cerceteze neînțelegerea dintre dascăl și frate, ca nu cumva din pricina amânării prea îndelungate a judecății să se nască o mai mare neînțelegere. Și cel ce este dascăl și cel ce este ucenic și cei ce fac judecata, toate să le facă cu frica lui Dumnezeu și să nu dea prilej de nesinceritate.

191. Prin urmare, toți cei râvnitori să fie uniți într-un cuget și să trăiască conduși de același gând al mântuirii, să se supună poruncilor celor mai mari, căci prin sfaturile părinților sporește fiecare (Reg. 184).

192. Dacă cineva va avea mai multe haine decât cele ce-i sunt rânduite, să le dea magazionerului să le bage în cămară, și dacă le va cere iarăși, să nu fie ascultat, ci vor fi ținute la dispoziția dascălului și a ajutorului său.

193. Nimeni n-are voie să meargă la mănăstirea surorilor (maicilor) ca să le viziteze.

194. Oricine se va abate cu ceva de la cele mai sus rânduite, disprețuindu-le fără de muștrare de cuget, să facă pocăință, căci noi îi dorim să dobândească împărăția cerurilor.

APRECIEREA MONAHISMULUI ÎN SECOLUL IV

Viața ascetică născută în taină, pe întreg cuprinsul lumii creștine din primele veacuri, s-a impus cu o forță uimitoare. Ea a fost plămada sângelui mucenicesc și slava Bisericii, încât prin ea creștinismul a devenit o forță care a uimit lumea păgână. Numai cei ce trăiau viața creștină în adâncimile ei, în primele veacuri, puteau să facă deosebire între asceți și creștinii obișnuiți.

Frământările lumii, puse în slujba păcatului, au determinat pe unele suflete alese să iasă din mijlocul lumii, după îndemnul Sfintei Scripturi (Ioan 15, 18-27; Evrei 13, 13-15) și să se izoleze cu desăvârșire în adâncul pustiei. Retragerea lor a fost ceva providențial. După cum în două sute de ani, forța mistică a vieții creștine a cucerit lumea păgână, acum trebuia creat, spre desăvârșirea biruinței, un alt front de luptă duhovnicească, în adâncul pustiei. Evlaviosul Pavel Tibeul a fost începătorul izolării desăvârșite, pustnicul Antonie cel Mare, mai marele sihaștrilor izolați, iar Cuviosul Pahomie, întâiul organizator al vieții de obște, de la care avem legi și regulamente.

La începutul secolului al IV-lea, atât frontul creștinismului social, cât și cel pustnicesc erau bine întemeiate. Abia atunci au început și autoritățile civile să facă deosebire între asceții care iau numele de monahi,

adică singuratici, și restul lumii creștine. Desele războaie din acele vremuri împuținaseră omenirea. Împărații păgâni dăduseră o lege care obliga pe orice cetățean de la vârsta de 25 de ani în sus să se căsătorească. Cei necăsătoriți nu se puteau bucura de aceleași drepturi în societate ca și cei căsătoriți. „Aceia care inventaseră această lege - ne povestește istoricul Sozomen - sperau să repopuleze prin acest mijloc Roma și provinciile, și să repare pierderile ce avusese imperiul în războaiele ce le purtase. Împăratul Constantin, considerând că această lege pune pe cei ce trăiesc pentru dragostea lui Dumnezeu, sau în feciorie, sau în celibat, într-o stare mai puțin avantajoasă decât a celorlalți, crezu că ar fi o absurditate de a-și închipui cineva că înmulțirea neamului ar fi un efect al îngrijirii noastre, în loc de a se convinge că el crește și se micșorează după orânduiala Providenței. El făcu deci o nouă ordonanță, prin care porunci ca cei ce trăiau în celibat și nu aveau copii, să se bucure de aceleași drepturi ca și ceilalți... El crede că aceia care n-au altă ocupație decât studiul înțelepciunii, nici altă grijă decât a sluji lui Dumnezeu, nu puteau niciodată să facă o rea întrebuintă a bunurilor lor”.²

De atunci, viața celibatară și monahală au luat o deosebită dezvoltare. Episcopii, clericii și monahii din acea vreme erau ieșiți din cuptorul suferințelor și prigoanelor păgânești, care i-au crescut purificați, ca chemare și devotament, instruindu-i în spiritul jertfei eroice, așa cum numai secolul IV a avut fericirea să-i cu-

² Sozomen, *Istoria Bisericească*, traducere de Iosif Gheorghian, cartea I, cap. 9.

noască! Despre virtuțile și înalta sfințenie a oamenilor Bisericii din acea vreme, ne vorbesc Viețile Sfinților și istoricii, care au văzut ei înșiși sau au putut constata, cu dovezi incontestabile, sublimul unei astfel de viețuiri, pe care cei de astăzi, rătăciți și înstrăinați de jertfelnicia lor, abia pot să le creadă! Ca o încheiere a celor spuse, voi lăsa să vorbească istoricul Sozomen, un avocat din Constantinopol, care a studiat bine Orientul și lumea creștină de atunci:

„Aceia ce îmbrățișaseră în acel timp viața călugărească, făcură mare cinste Bisericii, și confirmară foarte mult adevărul doctrinei sale prin curățenia moravurilor lor. *Filosofia pe care ei o profesau e unul din cele mai bogate daruri pe care cerul le-a făcut vreodată pământului.* Ei nu se ocupă de demonstrațiile matematicii și de argumentele logicii, fiindcă sunt convinși că pierd mult timp și că ele nu servesc întru nimic spre a viețui bine, ci se dedau la prudență naturală, care distruge cu totul viciul, sau cel puțin îl micșorează. Ei nu pun în numărul binelui ceea ce ține ca mijloc între viciu și virtute, și cred că e păgubitor de a se abține de la rău și a nu face bine. Ei caută virtutea pentru ea însăși, iar nu pentru laudele oamenilor. Ei combat cu bărbăție patimile lor, fără a ceda nici nevoilor naturii, nici slăbiciunilor trupului. Fiind susținuți prin atotputernicia Creatorului lor, ei Îl privesc și-L adoră zi și noapte, și-I adresează neîncetat rugăciunile lor, iar cultul pe care ei îl dau Lui constă în curăția inimii și sfințenia vieții lor; ei nu-și dau deloc osteneală de curățirile exterioare. Ei nu cred că e adevărată pată decât aceea care vine din păcat, și

astfel ei nu se îngrijesc a spăla pe acelea ale trupului. Fiindcă ei sunt mai presus de accidente și pericolele ce se întâmplă în cursul vieții, nestatornicia ce domnește cu atâta putere în lume și necesitatea ce exercită în lume o stăpânire tiranică, nu-i fac niciodată să-și schimbe simțământul. Ei nu se supără nicidecum de injuriile ce li se fac și nu gândesc deloc în a se răzbuna. Ei nu-și pierd curajul când sunt loviți de boală sau constrânși de sărăcie. Ei fac mai ales din aceasta o cinste și o suportă cu răbdare. Ei se obișnuiesc în tot cursul vieții lor a se mulțumi cu puțin, și prin aceasta se apropie de independența lui Dumnezeu, pe cât este cu puțință slăbiciunii omenești. Ei nu se îngrijesc a câștiga averi, fiindcă nu privesc această viață decât ca ceva trecător, și nu-și agonisesc cele de trebuință, decât atât cât nevoia îi silește. Ei laudă felul de viețuire cel mai simplu și nu eugetă decât la viețuirea cea făgăduită în cer. Ei nu respiră decât evlavie și evită în convorbirile lor necurățiile pe care le-au înlăturat din faptele lor. Ei își obișnuiesc trupurile lor în a se mulțumi cu puțin și biruiesc neînfrânarea prin înfrânare, nedreptatea prin dreptate, minciuna prin adevăr. Ei urmăresc pacea și buna înțelegere între toți cei ce se apropie de ei. Se îngrijesc de prietenii lor și de străini, dau ceea ce au celor ce n-au. Mângâie pe cei ce sunt în supărare și nu mâhnesc pe cei ce sunt în bucurie. Fiindcă ei sunt serioși în toate și își închină toate faptele lor suveranului bine, ei învață prin înțelepție și blânde muștrări, unde nu e nici lingușire, nici asprime și unde cei ce le ascultă găsesc leacuri mântuitoare, care vindecă bolile sufletelor lor. Ei vorbesc între

dânșii cu cinste și respect, fără de împotrivire, fără de jignire, fără de mânie, nelucrând decât prin rațiune. Ei înlătură toate mișcările care sunt împotriva rațiunii și poruncesc patimilor sufletului și trupului. Unii asigură că Proorocul Ilie și Ioan Botezătorul au fost cei doi autori ai acestei sublime filosofii...³

În acest spirit sunt scrise și regulile și tratatele pustnicești ale Sfântului Vasile cel Mare († 379), care a dat cea mai desăvârșită organizație de viață monahală. Ea se respectă și până acum în viața monahismului ortodox.

Rufin pe la 371 și Paladie pe la 386 au vizitat Egiptul și au scris câte o carte despre călugării din acele ținuturi. Ei povestesc fapte minunate pe care le-au constatat, le-au văzut și le-au scris cu sinceritate vrednică de crezare⁴.

Deci, viața ascetică este semănată de Dumnezeu în sufletul anumitor inși, chiar de la începutul omenirii, prin care Providența îndeamnă pe toți ceilalți spre înfrânare și viață cumpănită. Exemplul de viață înfrântă a Mântuitorului se repetă prin asceți, așa cum propovăduiește învățătura Sa, prin graiul Sfintelor Scripturi,

³ Sozomen, († cam pe la 450), *Istoria Bisericească*, cartea I, cap. XI; Socrate Scolasticul, *Istoria Bisericească*, cartea IV, 22.

⁴ Rufin de Aquileia, *Istoria monahilor*, trad. în manuscris de Arhim. Chesarie T. Păunescu; Paladie episcop de Helenopolis, *Lavsaiiconul*; Sfântul Atanasie cel Mare a scris viața Sfântului Antonie cel Mare, cu care era bun prieten; Fericitul Ieronim († 420) a scris Viața Sfântului Pavel Tibeul, a Sfântului Ilarion cel Mare, a Cuviosului Malh ș.a., vezi *Migne, Patrologiae Cursus Completus, Series Latinae, Vol. XXIII*.

iar puterea cea nevăzută a Harului, prin Sfintele Taine ale Bisericii Sale.

La început, viața monahală s-a dezvoltat în chip tăinuit, așa cum a trăit și Mântuitorul în timpul celor 30 de ani ai vieții Sale ascunse. A ieșit la iveală treptat, încât pe la anul 310-325, ajunge să fie cunoscută și apreciată atât ca „turmă aleasă a lui Hristos”, crescută în taina pustniciei, cât și ca factor social, servind ca „sare pământului și lumină lumii”, după cum am văzut din cele câteva mărturii de mai sus.

ROLUL MONAHISMULUI ÎN VIAȚA BISERICII

Monahii nu se retrag din lume fiindcă sunt leneși și dezertează de la datoriile vieții familiare și sociale. Istoria ne dovedește cu prisosință ce au fost și ce au lucrat acești oameni pentru Biserică și civilizație. Tot patajenişul criticii se brodează pe temelia ignoranței și a credinței periferice, susținute de minți străine de adevărata știință și credință.

Asceza stă la temelia oricărui devotament în slujba Domnului. Asceza înseamnă exerciții duhovnicești, trăite în adâncime a vieții creștine, jertfire de sine pentru ideea înfierii harice, pentru îndumnezeirea omului. Numai prin ea se înfăptuiește „știința sfinților”, „sfânta fi-

losofie” a credinței, care se înfățișează ca o nebunie pentru „înțelepții lumii acesteia”. Tot cel ce nu s-a încreștinat din mirosul vieții bisericești nu va putea gusta din tainele vieții duhovnicești.

Mântuirea este un fruct al sobornicității⁵, însă nu al oricărei adunări omenești, căci și păgânii trăiesc în societate; sobornicitatea bisericească se încheagă în jurul mântuirii prin Hristos, se înfăptuiește după exemplul vieții Lui neprihănite în duhul alegerii Sale din vârtoarele lumii puse în slujba păcatului. *Eu v-am ales pe voi din lume. Dacă lumea vă urăște, să știți – adică să țineți bine minte – că mai întâi pe Mine M-a urât, și cum M-a urât pe Mine, tot așa vă va urî și pe voi.*

Pustnicii s-au retras în pustie unul câte unul, așa cum au fost chemați mai înainte și Sfinții Apostoli. Ceea ce a făcut Mântuitorul văzut, acum face Providența nevăzut. Focul duhovnicesc aruncat de Domnul pe pământ arde mereu până azi, și până în veac.

Slăbiciunea îndeamnă la retragere, iar desăvârșirea cheamă pe creștin la luptă. Sfântul Pavel, abia convertit pe drumul Damascului, se retrage în pustia Arabiei timp de doi ani, undeva departe de gâlcevile lumii, unde și-a vindecat slăbiciunile și s-a întărit duhovnicește pentru lupta misionară la care era chemat.

Toți asceții din primele veacuri s-au retras din lume, după cum mărturisesc scrierile și locașurile de rugăciune ale Catacombelor. Când primejdia persecuției păgâne amenința viața creștină, atunci asceții, ca și

⁵ Sergiu Bulgakoff, *Ortodoxia III*.

Sfântul Ioan Botezătorul, ieșeau din retragerea lor și îndemneau poporul să rămână statornic în credință. „Rugăciunea însăși prisosind – zice Sfântul Macarie – îndeamnă totuși la îndurare și la a servi pe alții... De se cufundă cineva în adâncul harului, din nou își amintește de prietenii săi; chiar firea voiește să vină la frați să plinească dragostea și să săvârșească cuvântul Evangheliei⁶.

Sfântul Antonie cel Mare, când a văzut marea prigoană ridicată de către Maximian, Dioclițian și Maxim Daia între 280-310, contra creștinilor, a lăsat pustia și a început a cutreiera satele și orașele Egiptului, întărind poporul în credință. Când a încetat persecuția el s-a retras iarăși în adâncul pustiei. „Lumina cu care virtutea sa strălucea în mijlocul pustiei îndemna pe Constantin să-i caute prietenia și să-i ofere tot ce ar putea dori”⁷.

Când marele Constantin a dat libertate Bisericii, atunci s-a ivit periculoasa neghină a ereziilor. Lupta a început cu o deosebită furie și cu o diabolică iscusință. Monahii n-au rămas indiferenți, ci au luptat cu un desăvârșit succes. Unii ieșeau în lume și predicau adevărul Ortodoxiei, alții, din adâncul pustiei, prin felul lor de viață, prin cuvântul lor simplu și vizionar, susțineau dreapta credință mai mult chiar decât cei ce predicau de pe amvon dogmele credinței. Persecutorii au înțeles acest lucru și atunci au căutat să-i urmărească chiar în mănăstirile lor. „Atunci – ne spune Socrate istoricul – ei li găsiră ocupați cu sfintele lor exerciții: pe unii rugându-se lui Dumnezeu, pe alții vindecând bolnavii și pe

⁶ Sfântul Macarie cel Mare († 390), *Omilia XL 6*.

⁷ Bazomen, *Istoria Bisericească I*, 23.

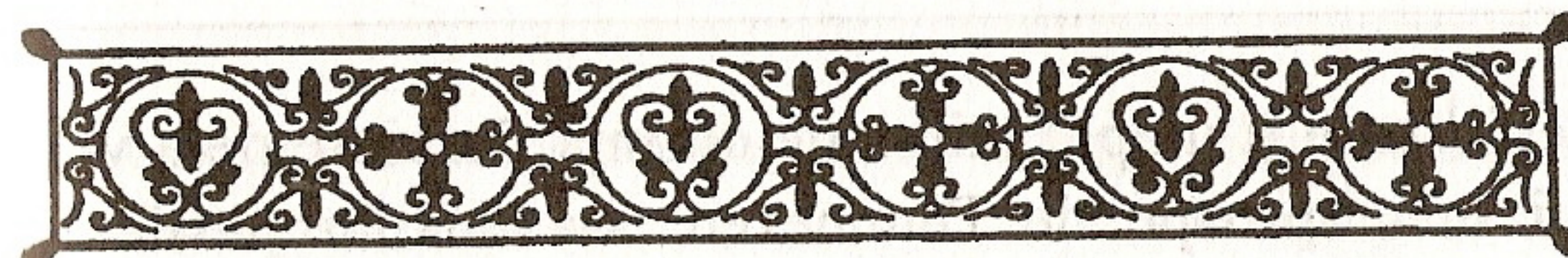
alții alungând demonii. Însă, fără a ține seama de toate aceste minuni, ei îi alungau și-i urmăreau cu putere armată. Rufin mărturisește că a văzut și a suferit el însuși o parte din aceste cruzimi... Providența a îngăduit să sufere aceste rele pentru mântuirea altora, după cum viitorul a și arătat”⁸.

Toate biruințele drepte credințe, toate luptele adevăratului duh creștin, toate creațiile artei bisericesti, toate cărțile de slujbă bisericească, toată podoaba Bisericii se datorește monahismului. Dacă Biserica n-ar fi avut elita vieții monahale, socotesc că ea n-ar fi ajuns acolo unde este astăzi, atât ca ideologie dogmatică, cât mai ales ca viață practică. Toate ereziile, ca arianismul, apolinarismul, nestorianismul, evtihianismul, monofizitismul, monotelismul ș.a., au fost înfrânte de luptătorii monahi.

Dacă astăzi viața bisericească stagnează, aceasta se datorește decadentei vieții monahale. Însă, deși viața mănăstirilor este aproape stinsă, totuși, Biserica se hrănește din tezaurul lăsat ei de monahii din vremurile trecute.

Dar cu toate acestea, Mântuitorul a spus că El nu va uita niciodată, că El va fi cu noi până la sfârșitul veacurilor, pentru aceasta cred cu tărie, că tot monahismului îi este rezervată reînnoirea vieții noastre duhovnicești sub călăuzirea neadormitului ochi al Providenței Dumnezeiești.

⁸ Socrate Scolasticul, *Istoria Bisericească* IV, 24.

VIAȚA CUVIOSULUI PAHOMIE cel MARE

Extras din: „Vechile rânduieli monahale”,

Mănăstirea Dobrușa - Basarabia, 1929

După naștere, Cuviosul Pahomie era de neam egiptean din Tebaida de sus, iar după credință era păgân; anii tinereții sale i-a petrecut în curățenie și neprihănire. Această curățenie a sufletului său l-a făcut să simtă în locuitorii orașului Oxirintus suflarea unei vieți suprapământești atunci când el, având 20 de ani și trebuind să-și facă stagiul militar, avu prilejul să vadă purtarea plină de dragoste și prietenie din partea locuitorilor orașului, atât față de el, cât și față de tovarășii săi din oștire. Aflând că ei sunt altfel fiindcă sunt creștini, chiar atunci s-a hotărât că, dacă se va întoarce nevătămat din bătălie, se va face creștin și își va trăi viața în duh creștinesc.

Întorcându-se sănătos din bătălie, el s-a botezat în satul său de baștină Seneboscu, iar în urma unei ve-

denii¹ care îi umplu inima de dorința fierbinte de a viețui mai aproape de Dumnezeu, s-a dus în pustie la sihastrul Palamon, foarte vestit prin acele locuri.

La început Palamon nu voia să-l primească, arătându-i greutățile și asprimea vieții de pustnic dar, în cele din urmă, înțelegând că Pahomie cu tot dinadinsul dorește să poarte nevoițele cele duhovnicești și le caută, l-a primit sub ascultarea sa, l-a dus în chilia sa și în curând l-a îmbrăcat în haine călugărești.

Amândoi petreceau în rugăciune, cântare de psalmi, vorbiri duhovnicești și cugetări la cele dumnezeiești. Pe lângă aceasta, ei se îndeletniceau cu torsul lânii și cu lucrarea cămeșilor de lână aspră.

Ei nu se cruțau îndeletnicindu-se cu aceasta, nesiliți însă de vreo nevoie mare, lucrau ca să-i ajute pe cei lipsiți cu lucrul mâinilor lor, dar și să-și obosească în nevoie trupul.

Îndeosebi Palamon cerea ca Pahomie să se deprindă a petrece nopțile priveghind și dacă băga de seamă că somnul începe a-l birui în timpul slujbei de noapte, atunci îndată îl scotea afară din chilie și-l puneă să care nisip dintr-un loc în altul, îmbărbătându-l cu astfel de cuvinte: „Veghează, Pahomie, ca să nu te ispitească dușmanul și ca să nu-ți răpească roada nevoițelor tale”. În felul acesta îl deprinsese a birui somnul, îndemnându-l

¹ Rouă, coborându-se din cer, i-a umplut mâna dreaptă și îndesindu-se, s-a prefăcut în miere, un glas zicând atunci către dânsul: „Înțelege ceea ce vezi; acesta-i semnul Harului, ce se dă ție de la Hristos Dumnezeu”.

du-l de multe ori a petrece nopți întregi în rugăciune și cântarea psalmilor.

De asemenea, ei aveau obiceiul de a-și întinde mâinile în chipul crucii; rugându-se așa își stârneau căldura duhovnicească și-și alungau somnul.

Hrana lor era pâine cu sare, la care adăugau foarte rar puține legume, dar fără untdelemn și fără oțet, dimpotrivă punând câteodată în mâncare cenușă, pentru a omorî plăcerea gustului.

S-a întâmplat că în ziua Paștelui, Palamon a poruncit ucenicului său, pentru bucuria cea mare a zilei, să pună masa ceva mai devreme decât în celelalte zile. Pahomie, crezând că dacă toți creștinii se bucură și se veselesc în ziua prealuminată a Învierii lui Hristos, poate și el să ospăteze pe părintele său duhovnicesc ceva mai bine decât în alte zile, necălcând legea monahiicească a înfrânării de sine, a gătit legumele cu puțin untdelemn și oțet.

Dar Palamon, apropiindu-se de masă, după rugămintea obișnuită dinainte de masă și uitându-se la mâncarea gătită, s-a lovit cu mâna peste frunte și lăcrimând a strigat: „Mântuitorul meu e răstignit, iar eu voi lua mâncare cu untdelemn”, și cu nici un preț nu voi să se atingă de mâncare, cu toate că Pahomie s-a ostenit mult să-l înduplece, așa încât a trebuit să dea la o parte mâncarea.

Abia după aceasta, Palamon s-a pus la masă și în aceea zi n-a mâncat nici el, nici ucenicul său, nimic altceva decât pâine cu sare, ca de obicei.

Pahomie, cu toată luarea aminte, asculta povețele îndrumătorului său, străduindu-se a-și însuși pildele vieții lui și cu multă băgare de seamă își priveghea sufletul. Avea mare grijă să-l păzească în curăție desăvârșită, gonind afară îndemnările cele spre păcat ce se ridicau în el, îndată ce băga în seamă întâile lui mișcări, implantând în inima sa doririle cele bune, omorând poftetele pentru lucrurile cele lumești și încălzind în sine numai dorirea bunătăților celor veșnice, cugetând neîncetat despre lucrarea mântuirii, așa cum a zugrăvit-o Duhul Sfânt în Dumnezeieștile Scripturi. Dar mai vârtos avea grijă să sporească în smerenie, blândețe, răbdare și curăția gândurilor. În aceste virtuți el s-a desăvârșit atât de mult, încât bătrânul pustnic n-a putut să vadă aceasta fără mirare, simțind totodată în sufletul său mângâierea cea mai mare.

Cu trupul său, Pahomie era cu totul nemilos, sufletul său dorind să-l ostenească și să-l chinuiască în toate felurile. Așa de pildă, plecând în locurile depărtate ale pustiei, acoperite peste tot cu spini, pentru a aduna lemne, el răbda liniștit când își înțepa picioarele în ghimpii ce intrau adânc în carne sau și le tăia de petricelele ascuțite.

El se îmbărbăta atunci pentru a suferi durerea, aducându-și aminte de cununa de spini, ce acoperise cu răni capul Mântuitorului, și de cuiele cu care I-au fost pironite mâinile și picioarele pe lemnul crucii.

Îi plăcea să zăbovească cât mai mult timp în această pustie, ducându-se cât mai departe, pentru ca în adân-

cimea liniștii desăvârșite, neîmpiedicat de nimeni, să petreacă în rugăciune și în vorbire lăuntrică cu Dumnezeu. Aici el își vărsa sufletul și, umplându-se de dragoste, se înălța cu toată firea sa către Cel de sus și cu credință caldă se da pe sine în mâna Lui cea tare, cerșindu-I darul înțelepciunii și ajutor ceresc pentru a lupta împotriva vrăjmașilor, spre mântuire. Dar nu numai pentru sine își vărsa el rugăciunea; de când s-a întors el către Hristos, cu dragostea sa îi îmbrățișa pe toți oamenii, cerând ca să fie izbăviți de mrejele ce a întins dușmanul pe toate cărările vieții noastre.

Domnul, care i-a insuflat aceste simțiri calde de dragoste, căci l-a rânduit să slujească spre mântuirea multor suflete, i-a descoperit în sfârșit voia Sa despre aceasta, pe când se ruga el odată cu toată căldura sufletului său, într-un loc pustiu. Aceasta s-a întâmplat în Tabenna, așa se numea o oarecare localitate din pustie sau o insulă pe Nil, în apropierea orașului Siena. În timpul rugăciunii înflăcărâte², care de astă dată s-a prelungit mai mult decât de obicei, auzi de sus un glas grăind către dânsul: „Aicea să te așezi, Pahomie, și în acest loc zidește mănăstirea, pentru că mulți vor veni către tine, care vor dori să se mântuiască trăind după cinul

² Paladie scrie în „Livsaica” cap. 34: „Odată, șezând el în peștera sa, i se arătă Ingerul Domnului și zise: Pahomie, tu ți-ai plinit chemarea, de acum nu trebuie să rămâi în peștera aceasta. Mergi, adună pe toți monahii tineri, viețuiește cu ei și-i ocârmuiește după rânduiala ce-ți voi da”. La fel scrie și Nozomen, cart.3, cap. 14 și Nichifor Calixt, cart. 9, cap. 14. Despre arătarea Ingerului, nu în peșteră ci în pustie, vorbește Dionisie cel Măre, în viața Sfântului Pahomie, ce a talmăcit-o el din grecește, dar cine a întocmit-o nu se știe.

monahicesc, și îi vei cârmui după această rânduială, ce-ți voi trimite acum”. În aceeași clipă i se arată un înger, în îmbrăcămintea chipului celui mare monahicesc, adică în shimă, și îi dădu o tăbliță de aramă, pe care au fost scrise rânduielile vieții de pustnicie, pentru cei ce vor dori să vină sub ocârmuirea sa.

Despre ceea ce era scris pe tăbliță, mărturisește Paladie în „Livsaica”, iar după dânsul Sozomen, Dionisie cel Mic și Nichifor Calixt în cărțile lor. Iată mărturia lui Paladie³:

1. Lasă pe fiecare să mănânce după trebuință.
2. Dă-le de lucru, atât cât poate fiecare.
3. Nu opri nici să postească, nici să mănânce.
4. Lucrul mai greu dă-l în sarcina acelor care au putere mai multă și mănâncă mai mult; iar lucrul mai ușor și mai mic dă-l în sarcina acelor care sunt mai slabi și nu s-au întărit în nevoițe.
5. Toate chiliile să fie sub un singur acoperământ, dar despărțite una de alta, și în fiecare chilie să locuiască câte trei la un loc.
6. Mâncarea să se aducă pentru toți la un loc.
7. Să nu doarmă nimeni culcat, ci să aibă scaune cu niște rezemătoare aplecate înapoi, și să doarmă șezând în ele, întinzându-și așternuturile lor.
8. Peste noapte să rămână în cămăși de in, încingându-se pe deasupra.

³ Vezi această mărturie și în „Patrologiae Latinae”, tom 50, după scrierile Sfântului Casian.

9. Fiecare trebuie să aibă câte un cojoc alb de capră (sau de oaie), fără de care să nu mănânce, nici să doarmă.

10. Să se împărtășească cu Sfintele Taine în fiecare Sâmbătă și Duminică, numai cu camilaucă (culion), descingându-se și dezbrăcând cojocul.

11. Iar culioanele, îngerul a poruncit să fie fără cordele, ca la copii, și pe culioane a mai poruncit să pună câte o cruce purpurie.

12. Frații, el a poruncit să fie împărțiți în 24 de cete (sau trepte), după numărul celor 24 de litere grecești, astfel că fiecare ceată sau treaptă să se însemne cu câte o literă, începând de la alfa până la omega, pentru că, dacă starețul (avva) ar voi să întrebe sau să știe ceva despre vreun frate dintr-un număr atât de mare, atunci ar putea întreba pe ajutorul său: în ce stare se află ceata α sau β . Apoi însuși numele fiecărei litere să arate și ceata ce se însemnează prin ea. „Astfel, monahilor ce sunt mai blânzi și mai smeriți – zicea îngerul – să le dai numele iotei (ι), iar pe cei nesupuși și cu nărav rău să-i însemnezi cu litera ξ), așa încât, chiar prin semnul literei să se arate felul firii, al năravurilor și al vieții fiecărei cete. Semnele acestea vor fi înțelese numai de eei duhovnicești”.

13. Tot pe aceeași tăbliță mai era scris că, dacă ar veni vreun drumeț din altă mănăstire, unde frații viețuiesc după altă rânduială⁴, acela să nu mănânce și să nu

⁴ Căci nu astfel de îmbrăcăminte sau shima. Așa zice Dionisie și Nichifor.

bea la un loc cu ei⁵. Numai dacă cineva din ucenicii lui Pahomie, aflându-se în călătorie, va fi găzduit de monahii care viețuiesc după alte rânduieli, acesta poate să mănânce la un loc cu ei⁶.

14. Nici un străin nu poate să intre în mănăstire, iar odată intrat, să rămână în ea pentru totdeauna.

15. Pe unul care a intrat la mănăstire, nu-l pune la nevoițele cele mai înalte⁷ înainte de a trece trei ani, numai atunci, când va împlini el ascultările cele grele, va putea să calce pe acest ogor⁸.

16. Când stau la masă, capul fiecăruia să fie acoperit cu culion, ca să nu vadă un frate cum mănâncă altul.

17. Așijderea, mâncând să nu vorbească, nici să caute împrejur, ci numai masa sau blidul să privească.

18. De are nevoie cineva de ceva, să facă un semn celor ce stau în rândul slujitorilor mesei⁹.

19. Îngerul a hotărât ca în curgerea zilei monahii să facă 12 rugăciuni, de asemenea seara 12, noaptea tot câte 12 și trei rugăciuni la ceasul 9¹⁰.

⁵ Iar mai ales cu aceia, cari au legătură cu cei din afară, poate cu cei din casa de ospăț (tot acolo).

⁶ La Nichifor și Dionisie această poruncă e altfel decât la Paladie. Și e mai bine.

⁷ Altul scrie: nu îndată după primire să-i fie îngăduit a învăța Scripturile.

⁸ Altul zice: să fie cu totul primit în numărul fraților.

⁹ Această poruncă s-a luat de la Nichifor.

¹⁰ La Paladie după aceasta urmează ceva nelămurit. Se pare că el a voit să spună, că înainte de toată rugăciunea se cade a cânta Psalmii, și după rugăciune alt Psalm, cum aflăm de la Casian. 12 rugăciuni sunt 12 Psalmi cu alte rugăciuni mijlocitoare.

Dar când Pahomie a zis îngerului că sunt puse prea puține rugăciuni, acesta i-a răspuns: atâtea rugăciuni am pus ca și cei slabi să poată împlini fără greutate această rânduială; cei desăvârșiți însă nu au nevoie de rânduieli, căci petrecând în singurătate în chilie, ei pururea văd pe Dumnezeu cu ochii lor cei înțeleghători. Rânduiala aceasta eu am dat-o pentru acei a căror minte încă nu e coaptă, pentru ca ei, ca niște slugi neascultătoare, măcar de frica stăpânului lor, să ajungă la slobozenia duhului, îndeplinind rânduiala aceasta obștească a vieții.

Predând rânduiala și astfel îndeplinindu-și slujba, îngerul s-a îndepărtat¹¹. Cuviosul Pahomie, din dragostea cea mare către starețul și părintele său duhovnicesc, n-a putut să tăinuiască vedenia sa și, întorcându-se, i-a spus-o, rugându-l să meargă împreună cu el la locul unde Dumnezeu i-a arătat îndurarea Sa cea mare. Palamon, văzând în aceasta arătarea dreaptă a voinței lui Dumnezeu, I-a mulțumit pentru asemenea bunăvoință către ucenicul său și cu bucurie s-a învoit ca să-i îndeplinească dorința.

Ajungând în acel loc, ei împreună au zidit o chilie mică, chemând binecuvântarea Domnului peste ea. Palamon, după ce a petrecut acolo un timp, a zis: „Fiindcă Dumnezeu a voit ca să petreci tu, fiul meu, în acest loc, rămâi aici, iar eu mă întorc la chilia mea,

¹¹ La Dionisie, arătarea aceasta a îngerului și înmânarea tăbliței cu poruncile rânduielii, se zice că a avut loc după ce starețul Palamon murise și Pahomie trăia singur și după ce el a început zidirea chiliilor, iar acum n-a fost decât numai că el a auzit un glas poruncitor, spunându-i să se așeze în acest loc.

numai vom pune legământ între noi ca să nu ne lepădăm cu totul unul pe altul, ci unul de altul, din când în când, ne vom cerceta, cât timp mă va păstra Domnul în viața aceasta”. Pahomie cu bucurie a primit acest cuvânt al starețului său și a făcut așa până la moartea lui, care dealtfel n-a zăbovit să vie.

Palamon, întorcându-se în chilia sa, a început să simtă înlăuntrul său dureri amare, din pricina postului foarte aspru cu care se nevoia fără contenire, chiar și după ce a căzut în boală. Câțiva pustnici, venind la el să-l vadă și văzându-i neputințele, l-au rugat să-și îndulcească nevoițele măcar pentru un scurt timp, ca să nu-și slăbească de tot trupul. La început starețul a ținut seamă de sfaturile lor, dar în curând a început din nou a se nevoi cu toată asprimea, zicând în sine: „Dacă Sfinții Mucenici creștini au răbdat până la sfârșit felurite chinuri grozave, ca ruperea mădularelor, arderea cu foc, tăierea capetelor, pentru Dumnezeu în Care credeau cu toată tăria, atunci cum pot eu să mă lepăd de această puțină a mea răbdare pe care m-am hotărât să o port pentru Hristos, și cum pot să desfăt trupul meu, de la care nu pot să aștept nimic bun?”. Deci n-a conținut să se nevoiască cu toată asprimea până la sfârșitul zilelor sale, care nu era departe. În acest timp, Cuviosul Pahomie nu se depărta de dânsul, purtând grijă de el cu multă duioșie, până când starețul, pe care îl iubea atât de mult, și-a dat duhul Domnului. Făcându-i cele ce se cuvin răposatului și îngropând cu toată cinstea trupul lui,

Cuviosul Pahomie s-a întors, în sfârșit, la chilia sa, nevoindu-se mai departe în viața sa cea după Dumnezeu.

Dumnezeu l-a mângâiat însă de pierderea starețului, venind la el fratele cel mai mare, Ioan, care auzind de viața lui sfântă ce și-o petrecea în nevoițe aspre, era doritor să meargă pe aceeași cale. Mare a fost bucuria și mângâierea, atât pentru unul, cât și pentru altul, la fapte bune și nevoițe duhovnicești.

Ziua și noaptea se povățuiau în poruncile Domnului, ca să-și potrivească mai bine după ele viața și năzuințele lor. Rămășița din ceea ce câștigau ei cu mâinile pentru trebuințele vieții lor, plină de nevoițe, zilnic o împărțeau săracilor. Aveau niște haine din pânză aspră și le schimbau numai atunci când aveau nevoie să le spele. Pahomie, sub această haină, de multe ori purta încă o cămașă aspră de lână, pentru a-și putea înfrâna poftele trupului.

El nu înceta, de asemeni, a se nevoi cu post aspru, așa încât nici pâinea nu o mânca îndeajuns ca să se sature. Dar ca să-și smerească și mai mult trupul, el nu se culca când venea vremea somnului, ci se așeza în mijlocul chiliei, fără a se rezema de ceva. Astfel se nevoi el timp de 15 ani. Într-o vreme n-a dormit 40 de zile de-a rândul, rugând pe Dumnezeu ca să-i dea putere să se poată lipsi totdeauna de somn, pentru a alunga cu labândă pe vrăjmașii cei nevăzuți ai mântuirii noastre. Nu se vede că Dumnezeu i-ar fi auzit ruga aceasta, dar în rugăciunea lui nu se poate să nu se vadă cu ce râvnă se lupta el împotriva trupului care ușor se lasă cucerit

de lucrarea dușmanului, pentru a ispiti duhul, chiar dacă acesta veghează pururea.

În sfârșit, Cuviosul Pahomie, aducându-și aminte de făgăduința lui Dumnezeu, cum că la el se vor aduna foarte mulți frați, a început cu fratele său să le pregătească chiliile. Dar atunci s-a întâmplat între ei o mică ceartă. Pahomie a voit să ia mai mult loc pentru mănăstire, ca să încapă mai multe chilii, dar Ioan, căruia îi plăcea mai mult singurătatea nebântuită, dorea ca toate să se facă în măsură mai mică și, nemaiputând răbda împotrivirea lui Pahomie, în sfârșit, a zis cu amărăciune: „Încetează de a te mări și a te lărgi; nu-i de folos lucrul acesta”. Cuvintele acestea l-au amărât pe Pahomie, dar acum, având deprinderea să-și înăbușe orice porniri nedrepte, a suferit ușor și această amărăciune. Dar, deși ea nu s-a arătat afară și nici din cuvintele, nici din faptele lui, Pahomie nu se vedea că s-ar fi tulburat prin aceasta, totuși, el nicidecum nu se dezvinovățea pe sine; dimpotrivă, se osândește cu toată asprimea pentru aceste porniri ce se arătau în inima sa, de vreme ce se cuvenea să fie mort pentru toate. Deci, în noaptea următoare, închizându-se în chilia sa, a căzut la pământ, cu fața în jos, și smerindu-se înaintea lui Dumnezeu, se ruga cu lacrimi ca să-l întărească împotriva pornirilor păcătoase. „Vai mie, Doamne, Dumnezeul meu – se ruga el –, că încă stăpânesc în mine cugetele trupului, că încă robit sunt legii păcatului. Vai mie, că de atâta vreme viețuind în pustie, n-am învățat încă să-mi biruiesc mânia. Miluiește-mă, Doamne, și nu mă lăsa să pier-

Căci dacă nu mă vei întări Tu cu Harul Tău, atunci dușmanul, aflând în mine o parte din lucrările lui, cu totul mă va robi. Și cum voi îndruma eu pe acei pe care Tu, Doamne, mi i-ai făgăduit, că-i vei aduce la mine să viețuiască monahicește, pe când eu însumi nu știu a-mi înfrâna patimile mele, care neîncetat se ridică asupra sufletului meu? Dar cred, Doamne, că dacă îmi vei da ajutorul Tău, și eu, cu spor le voi face pe toate, câte bine plăcute sunt înaintea ochilor Tăi”.

Acesta a fost necazul și zdrobirea lăuntrică a Cuviosului Pahomie pentru mișcarea ușoară a nerăbdării, pe care chiar atunci el a izbândit s-o înăbușe. Aceasta i-a fost luarea-aminte pentru sine și așa de tare veghea el pentru curățenia inimii sale! Astfel, în suspine amestecate cu lacrimi și în rugăciuni, și-a petrecut întreaga noapte. Avea el obicei de a se ruga către Dumnezeu, întinzând mâinile, și neîngăduind a le lăsa sau a le îndoi înainte de a se sfârși rugăciunea: așa stătea el rugându-se, ca și cum era atârnat sau răstignit pe cruce. Această stare înflăcăra rugăciunea, dar obosea mai tare trupul. Și așa, din pricina acestei stări obositoare, iar în anumite momente ale anului și din pricina căldurii celei de afară, dar mai ales a celei dinlăuntru, izvorâtă din inima sa, scurgându-se sudoare din belșug de pe fața sa, și împreunându-se cu șiroaie de lacrimi, se făcea baltă în locul unde se ruga el. Aceasta i-a fost spălare și trupului și sufletului său. Blândețea s-a sălășluit în inima lui, și de atunci el a trăit cu fratele său în pace desă-

vârșită, cu smerenie, iertare și duiosie, până a adormit acesta.

Curând fratele a trecut către Domnul, și Cuviosul Pahomie a rămas iar singur; e drept, că de acum nu mai era stingherit de nimeni la zidirea mănăstirii, dar, în schimb, a trebuit să ducă luptă mare împotriva năvălirii duhurilor celor rele. Dumnezeu l-a pus în lupta aceasta pentru a-l încerca și a-l întări în credință, precum și pentru a-l îmbărbăta cu biruințe dese asupra demonilor, și a-l îmbrăca apoi cu puterea și tăria de a-i alunga, ca să fie spaima lor, și ca să se înfricoșeze ei numai la vederea lui.

A sosit, în sfârșit, timpul când trebuiau să se adune frații, și îngerul Domnului, arătându-se¹² Cuviosului Pahomie, stând el la rugăciune la miezul nopții, i-a zis: „Dumnezeu voiește ca de acum să primești tu pe frații care vor veni la tine și să-i aduci la Dânsul, pe calea vieții monahicești, împodobită cu nevoințe aspre”. Rostind aceasta de trei ori, îngerul s-a depărtat. Cuviosul Pahomie, dând mulțumită lui Dumnezeu, cu toată râvna a început să-I împlinească voia: pe cei ce veneau la dânsul, cu dorința de a lucra lui Dumnezeu, îi primea în chipul vieții monahicești, iar după ce-i încerca cum se cuvine, dacă hotărârea lor era neschimbată, îi și îmbrăca în schima monahicească.

¹² Se pare că aici se cade a socoti mai degrabă înmânarea tăbliței, după cuvântul lui Dionisie: „După dreptarul ce-ți voi da ție”. La arătarea cea dintâi i s-a poruncit numai a se așeza în acest loc.

Cei dintâi care au venit sub ocârmuirea lui, au fost Psentaisie, Sur și Psoe. După dânșii au venit Pecusie, Corneliu, Pavel, un alt Pahomie, Pafnutie, Titoie și Petroniu. Teodor cel Sfințit și Orsisie au venit ceva mai târziu.

Câtă vreme ei erau puțini, Cuviosul Pahomie făcea tot lucrul în mănăstire singur, fără să îngreuneze sau să îngrijoreze pe cineva cu ceva, și aceasta pentru ca lepădându-se ceialți de orice grijă, mai degrabă să poată pune temelia tare a unei sobornicii adevărate și a unei vieți duhovnicești. El singur făcea de-ale mâncării, singur punea, răsădea și uda straturile în grădină, singur răspundea celor ce băteau la ușa mănăstirii, singur se îngrijea de bolnavi. Astfel, după porunca Domnului, el era sluga tuturor, dând fraților mângâierea dulce de a-și închina tot timpul și toate puterile lor numai lucrării celei duhovnicești.

Așa făcea Cuviosul Pahomie, năzuind să-și pregătească din mijlocul lor viitori ajutori, pentru ca, atunci când se vor aduna frați mulți, el să poată să împartă cu ei grijile cu ocârmuirea mănăstirii, lucru pentru care ei aveau acum destul timp să învețe atât din cuvintele, cât și din pilda vieții lui.

Noii ucenici ai Cuviosului Pahomie priveau cu mirare mulțimea mare a virtuților ce se descopereau în el, îndeosebi dragostea, smerenia, lepădarea de sine și vegherea minții și a inimii, pe care el pururea le păzea, cu toate că îl apăsau foarte multe treburi; privindu-le se inflăcărau și ei cu râvnă de a-i urma în toate. Pentru

aceasta, înțelegându-se între ei, l-au rugat cu toții să le dea voie să împartă cu el munca lui. Cuviosul Pahomie le-a răspuns că el se crede drept un dobitoc, care învârtește roata morii, și față de care nu trebuie să fie milă; „iar cât despre voința voastră – a zis el – va veni vremea când eu voi descărca peste alții din grijile și din munca ce o duc acum, dar aceasta va fi atunci când bine va voi Domnul să facă aceasta”.

Între timp, el le-a dat îndrumările și rânduielile pentru toate laturile vieții monahicești, pentru rostirea rugăciunilor, lucrul mâinilor, felul mâncării și al băuturii, vremea somnului și a privegherii, felul îmbrăcămintii și pentru toate rânduielile mănăstirești și monahicești, pe de o parte, așa cum arăta tăblița ce i-a fost înmănată de înger, iar pe de altă parte, așa cum arăta însăși viața.

În zilele de sărbători, când se cuvenea fraților a se împărtăși cu Preacuratele lui Hristos Taine, Cuviosul Pahomie chema pe vreun preot din satele apropiate, care săvârșea în mănăstire dumnezeiasca slujbă și împărtășea pe toți cu Trupul și Sângele Domnului. Smeritul și înțeleptul îndrumător nu voia ca cineva din ucenicii lui să aibă vrednicia preotească, zicând: „Nu este de folos monahilor a căuta cinstea și stăpânirea, mai ales celor ce viețuiesc în chinovii (mănăstiri obștești), ca nu cumva pentru aceasta să se nască între frații cei uniți la suflet zavistia sau pizma, și să nu se strice buna înțelegere cea dintre toți. Căci precum o scânteie mică de foc, căzând pe arie, dacă nu va fi stinsă, va arde toată aria și

într-o clipă va nimici roada anului întreg, tot așa, gândul iubirii de stăpânire și dorința vredniciei preotești, sălășluindu-se în mijlocul monahilor, dacă nu vor fi stârpite curând, toate nevoițele lor cele de mulți ani și toate roadele lor duhovnicești în nimic se vor preface înaintea lui Dumnezeu”.

Așa zicea cuviosul, învățând pe frați să se smerească, dar dacă cineva din monahii sfințiți venea în mănăstirea lui, dorind a viețui împreună cu ei, atunci îl primea cu toată dragostea, și-l cinstea ca pe un părinte. Și cel venit, văzând smerenia Cuviosului Pahomie, precum și a altor frați, se nevoia și el a le urma în smerenie, având toată grija ca nu cumva să arate că poartă o vrednicie mai înaltă a harului față de ceilalți.

Aflând despre aceste orânduiri înțelepte din mănăstirea Cuviosului Pahomie, mulți dintre cei ce râvneau pentru mântuire se îndreptau către mănăstirea lui și numărul fraților creștea repede. Mănăstirea devenea neîncăpătoare și era nevoie să se mai zidească altele. De acest lucru s-a apucat Cuviosul Pahomie.

Cea dintâi dintre mănăstirile nou zidite se numi Pabo și se afla într-un loc foarte pustiu. În cele din urmă, mănăstirea aceasta a ajuns atât de mare și de vestită, încât ea a stat în fruntea tuturor celorlalte, deși toți monahii care viețuiau după rânduiala Cuviosului Pahomie purtau numele de tabeniți, după cea dintâi mănăstire.

Trecând un timp scurt de la zidirea Mănăstirii Pabo, un stareț bătrân, cu numele Eponim, mai marele

Mănăstirii Șeneboscu, în care trăiau numai monahii înaintați în vârstă, bucurându-se de mare cinste pentru virtuțile sale, și cucerit fiind de felul de viață al tabeniților, a venit la Cuviosul Pahomie și l-a rugat să primească mănăstirea sa printre acelea care se îndrumă după rânduiala lui. Cuviosul Pahomie, din râvna către lucrul sfânt cu care l-a însărcinat însuși Domnul, cu bucurie a primit această cerere. Cu vreo câțiva dintre frații săi mai încercați, el a pornit spre acea mănăstire și acolo și-a pus la cale rânduiala.

Pilda Șeneboscului a fost urmată în curând și de alți monahi care alcătuiau Mănăstirea Monhos, punându-se și ei sub îndrumarea Cuviosului Pahomie. Astfel, a ajuns el să aibă patru mănăstiri. Apoi a mai zidit încă cinci mănăstiri: cea din Taza, despre care nu s-au păstrat amănunte; cea din Teba, pentru care Psenebiu, tatăl lui Petroniu, urmașul Cuviosului Pahomie, după moartea acestuia, fiind mai marele mănăstirilor, a dat pământul, intrând el și toți copiii săi în numărul fraților; cea din Panea, zidită la rugămintea episcopului din acel oraș, cu numele Areu sau Var; cea din Tismena, în aceeași eparhie, și cea din Pahnum sau Cnum, de pe malul Nilului, în apropiere de Latopolis. Toate aceste mănăstiri au fost făcute încă fiind Cuviosul Pahomie în viață, în afară de mănăstirea de surori, de cealaltă parte a Nilului, întemeiată de sora Cuviosului Pahomie, care a voit, după pilda fratelui său, să se nevoiască în viața monahicească. Teodor și Orsisie, ucenicii lui și urmași

la cârmuirea tuturor mănăstirilor după Petroniu, au mai adăugat la acestea și ale mănăstiri.

Câți dornici de mântuire au viețuit în mănăstirile acestea! Dar ei toți considerau pe Cuviosul Pahomie drept singurul părinte duhovnicesc al lor, și de toți Cuviosul Pahomie purta deopotrivă grijă părintească. În privința aceasta, cu ce se poate asemăna acea înțelepciune și dragoste, asprime și iertare, tărie și blândețe, cu care cârmuia el mulțimea de monahi? Din toate faptele sale se vedea că era îndrumat de Duhul lui Dumnezeu, Care l-a și insuflat să adune în mănăstiri atâția frați. Nu este virtute la care n-ar fi dat el ucenicilor săi pilda cea mai înaltă, nu trecea clipă în care n-ar fi făcut ceva pentru binele lor, nu scăpa prilejul pentru povățuirea lor, de ar fi fost numai aceasta cu puțință; în sfârșit, nu era nici un fel de muncă și nici un fel de nevoie, la care nu s-ar fi hotărât el cu bucurie, îndată ce vedea că aceasta e de folos pentru fiii săi duhovnicești, pe care i-a adunat la un loc, ca să sporească aceștia în cele bune.

Trecând la amănuntele cârmuirii lui înțelepte, pentru a arăta într-însul pilda desăvârșită și vrednică spre a fi urmată de stareți, punem în locul cel dintâi faptul că, după cum s-a spus și în cele de până acum, Cuviosul Pahomie nu a luat asupra sa vrednicia de a îndruma pe cei mulți cu de la sine putere, ci a primit jugul acesta după porunca anume dată de Dumnezeu și, prin urmare, a intrat în staulul oilor prin poarta cea după lege a chemării de sus. Și cu toate că urma chemarea aceasta, el nu se grăbea să preschimbe vremea hotărâtă de Dumne-

zeu, ceea ce dovedește că era pătruns de duhul lepădării de sine în îndeplinirea lucrului ce i s-a dat în sarcină, precum și curățenia desăvârșită a năzuințelor sale. De aceea, chemarea aceasta, vădit dumnezeiască, și supunerea întru toate acestei chemări, a fost pecetluită de Harul lui Dumnezeu, Cel ce luminează și îndreptează, care din belșug s-a turnat peste el și care l-a înzestrat cu toate însușirile trebuitoare pentru o cărmuire înțeleaptă. Acele îndemnuri mântuitoare, pe care le-au căpătat de la dânsul sufletele îndrumate de el, sunt dovada cea mai bună pentru aceasta.

Blândețea lină și duhul iertării erau podoabele firii lui. Se poate zice chiar că el nu păstra măsura trebuitoare în aceste virtuți. Multe fapte din viața lui se pot lua ca pilde în această privință. Când au început a se aduna în număr mare cei ce doreau să viețuiască sub cărmuirea lui, atunci, după bunătatea sa, neputând să-i respingă, dar neavând nici puțință de a-i pune pe toți la încercări aspre când intrau, a fost nevoit să primească pe lângă cei buni și mulți nesupuși, care erau greu de cărmuit. Aceștia nu voiau să se îndrume după rânduielele date de Cuviosul Pahomie, iar fără urmarea rânduielelor nu era cu puțință a spori în viața duhovnicească. Ei nu băgau în seamă nici muștrările, nici sfaturile. Nu arătau nici un semn de îndreptare, și nici măcar năzuința către aceasta. Cuviosul Pahomie, fiind mâhnit de împietrirea lor, din dragoste către dânsii și din dorința sinceră ca și aceștia să se mântuiască, a început să înalțe rugăciuni în folosul lor, căci rugăciunea a fost pentru el

singura scăpare în toate greutatele ce le înfrunta. Căzând la pământ, într-o zi, el a înălțat către Dumnezeu această rugăciune: „Tu, Doamne, ne-ai poruncit nouă să iubim pe cei de aproape ca pe noi înșine. Rogu-Te, arată-Ți mila Ta acestor orbiți și caută spre ei cu ochiul mult milostiv al îndurării Tale, ca venind în sine înșiși, cu pocăință adevărată, să puie peste ei jugul poruncilor ce datori sunt a-l purta după chemarea noastră și, umplându-se cu nădejde în ajutorul Tău, să pășească pe calea cuvenită, alături de ceilalți frați”.

Sfaturile rele ale inimilor lor nepedepsite, de bună seamă au împiedicat ca rugăciunea asta să le fie de bun folos. Dar Cuviosul Pahomie tot îi răbda, căci dragostea nu știe de oboseală. El s-a gândit la un nou mijloc de a-i învăța cum să ducă o viață cu adevărat monahicească, începând cu cele mai ușoare. De aceea, le-a dat niște rânduiele deosebite de cele obștești, pe care ei puteau să le îndeplinească fără nici o greutate și fără osteneală prea mare; dar nici cu aceasta n-a făcut izbândă. Distrăbălații, din pricina răutății și învârtoșării inimii lor, nu s-au supus nici acestor rânduiele. Dorind să viețuiască după voia lor, neascultând și nesupunându-se nimănui, ei au părăsit mănăstirea și au plecat cu așa grabă, ca și cum ar fi fost prinși de spaimă mare.

Cuviosul Pahomie n-a putut să nu se întristeze de pleirea acestor nenorociți, însă mâhnirea lui a fost răsplătită cu prisosință, văzând sporirea minunată a celorlalți frați. După plecarea acelora, frățimea era asemeni ogorului, curățit de neghine, în care sămânța cea bună

crește cu spor și dă roadă bogată. Dar e vrednică de toată mirarea și neclintita răbdare a sfântului stareț, cu care a învins el pe cei samavolnici, până când Însuși Domnul a binevoit să-l izbăvească pe el și pe toți frații de ei. De aici putem trage învățătura că, după cum mirenii, păzind rânduielile sfinte cărora le urmează cei ce se leapădă de lume, cu bun spor pot să se desăvârșească în viața creștinească, tot așa cei ce se leapădă de lume, când ei se lasă stăpâniți de lene și nepăsare, atunci la nimic nu le folosește nici neamul lor înalt, nici rugăciunile părinților lor duhovnicești, nici iertarea ce aceștia le-o dau adeseori pentru neputințele lor. Răceala în sufletul monahilor este semnul morții duhovnicești.

De asemenea, Cuviosul Pahomie a avut prilej să-și arate răbdarea și față de monahii bătrâni din mănăstirea sa Pebo, care, deși erau slobozi de greșeli mari, ajunseră așa de cărtitori, încât era destul un prilej cât de mic ca ei să cadă în acest păcat. De multe ori, el îi povățuia cu cuvânt părintesc, dar fără izbândă. Însă, nici după aceasta el n-a socotit că nu i se mai cade să se ostenească pentru îndreptarea năravului lor, hotărând să postească timp de patruzeci de zile cu toată asprimea, cu rugăciuni și privegheri de miazănoapte. Dumnezeu i-a ascultat ruga și el a avut mângâiere să vadă pe acei monahi bătrâni că au venit la cunoașterea păcatului lor și și-au trăit rămășița vieții lor în cuvenita evlavie și smerenie.

Nu mai puțin minunată a fost și purtarea iertătoare a Cuviosului Pahomie față de un monah dintr-o

mănăstire vecină, care nu era sub ascultarea lui, dar al cărei stareț adeseori venea la dânsul după sfaturi. Acest monah era stăpânit de duhul îngâmfwării și cu orice preț el voia să ajungă în mănăstire la oarecare vrednicie sau treaptă mai înaltă, făcându-se econom sau preot. Cu asemenea cerere, de multe ori el supăra pe starețul său, dar acesta nu i-o îndeplinea, socotind că prin îndeplinirea ei nu se va aduce folos nici rugătorului, nici mănăstirii.

Odată, starețul, fiind supărat de atâta cerșit, a zis fratelui că Cuviosul Pahomie l-a sfătuit să nu i se încredințeze nici o dregătorie. Într-adevăr, nu a fost așa, dar starețul a zis aceasta, socotind că fratele va prețui părerea Cuviosului Pahomie și nu va mai umbla după dregătorii. Dar a ieșit altceva. Acesta, aprinzându-se de mânie, și ieșindu-și din fire, ca un nebun, a alergat la Cuviosul Pahomie și și-a vărsat tot amarul, înjurându-l și batjocorindu-l cu cuvinte scârnave. Cuviosul Pahomie lucra în acest timp cu frații la clădirea unui zid și neînțelegând ce s-a întâmplat, nu-i răspunse nici un cuvânt; dar văzând că tăcerea lui îl supără pe acela încă mai mult, cu smerenie i-a zis: „Greșit-am eu, fratele meu, iartă-mă, rogu-te, așa cum și singur voiești ca să-ți ierte ție Dumnezeu greșelile tale”. Această blândețe a potolit mânia fratelui. Tot atunci a venit și starețul, pornit pe urmele ucenicului său înciudat. Cuviosul Pahomie l-a rugat să-i spună ce s-a întâmplat, și când acesta l-a spus toate, cerându-i în sfârșit și sfat, cuviosul i-a răspuns: „Vrei să știi ce voiește Dumnezeu ca să faci?

Iată cum fă. Să îndestulezi dorința acestui frate, ca să mântuiești sufletul lui de tirania demonului ce-l chinuiește. De multe ori se întâmplă că, făcând din îndurare bine celor răi, le îmblânzești inima și îi întorci la calea cea bună. Așa ne învață dragostea pe care ne-a predat-o nouă Iisus Hristos cu cuvântul Său și cu pilda Sa, ca să purtăm sarcinile unul altuia cu toată îndurarea!”. Ce minune! Sfatul acesta a făcut lucrare bună. Fratele, văzând cu câtă bunăvoință se învoise să-i dea dregătoria pe care el o căuta cu atâta îndârjire, s-a rușinat de patima sa, a iubirii de cinste și de lesnicioasa lui mânie, și, cunoscându-și vina, n-a mai voit să capete vreo dregătorie, ba a căzut încă la picioarele Cuviosului Pahomie și, cu adâncă părere de rău, și-a mărturisit greșeala, zicând: „Omul lui Dumnezeu! Cu adevărat faptele tale întrec slava ta. Căci dacă în loc de îndurare mi-ai fi arătat asprime, gata eram să lepăd mănăstirea și să mă întorc în lume. Fii dară binecuvântat, părinte al meu! Cu dragostea ta mi-ai mântuit sufletul!”. Sfântul stareț, ridicându-l, cu cuvântul său i-a întărit hotărârea de a viețui cealaltă vreme a vieții sale după duhul cinului monahicesc și l-a petrecut dincolo de poarta mănăstirii, îmbrățișându-l la despărțire cu dragoste părintească.

Iată sfaturile pe care le-a dat Cuviosul Pahomie lui Teodor Alexandrinul, încredințându-i stăreția peste una din mănăstiri! Din ele putem vedea de care simțuri a fost mânat Cuviosul Pahomie, în îndurarea sa cea mare pentru neputințele celor slabi. „A chivernisi frățimea nu este lucru mic și neînsemnat - zicea el. Bagă de seamă!

Dacă vei vedea că vreun frate a căzut în delăsare sau trândăvie, să stai de vorbă cu el deosebi, să-l îndemni ca să aprindă din nou în suflet focul cel dintâi al râvnei. Dacă nu te va asculta și nu va da dovadă că s-a îndreptat, lasă-l în pace pentru câtva timp, rugându-te totodată ca Dumnezeu să se atingă de inima lui. Căci după cum ghimpele care s-a înfipt adânc în talpa piciorului nu se scoate fără de vărsare de sânge și fără de durere mare și nu se smulge deodată cu putere, ci mai întâi se pun doctorii care înmoaie locul și apoi, cu alte meșteșuguri, îl dau afară, tot așa și starețul, având să-ndrume niște suflete îndărătnice, mai degrabă le va birui cu blândețe și cu răbdare, decât pedepsindu-i după toată asprimea rânduielilor mănăstirești. De se va întâmpla că greșeala va fi mare și se vor putea pricinui frățimii printr-însa urmări rele, atunci să-mi dai mie de știre și eu mă voi sârgui ca să tămăduiesc pe cel bolnav, cum mă va ajuta Domnul, după mare mila Sa, către noi păcătoșii. Ai grijă de cei ce zac în boală, și cu dragoste împarte cu ei durerile și crucea lor, cum se cade să fie un tată față de copiii săi; căci într-adevăr trebuie să fii un tată în dregătoria aceasta, pe care o vei ține de acum. Fii cel dintâi în ce privește paza rânduielilor așezate pentru monahi ca, văzând pilda ta, cu credincioșie să le păzească și frații ce se încredințează ție. De ți se va întâmpla să ai vreo nedumerire sau îndoială, spune-mi mie, și amândoi vom chibzui cum e mai bine de făcut”.

Călăuzindu-se după același duh al blândeții și al dragostei, cu care se purta el față de frații cei neputin-

cioși, aflându-se acum pe patul de moarte, spunea el ucenicului său cel iubit, Teodor, care s-a așezat apoi mai mare peste toate mănăstirile Cuviosului Pahomie: „Jură-te să nu lași fără îngrijire pe acei frați pe care-i vei descoperi că nu mai râvnesc pentru a plăcea lui Dumnezeu; ci fără de contenire să-i sfătuiești ca să se întoarcă la cuviincioasa râvnire”.

Deoarece milostivirea cea mare a Cuviosului Pahomie nu izvora din neputința firii sau din slăbiciunea de a plăcea oamenilor, ci era rodul dragostei celei înțelepte și mult îndurătoare, bine potrivită cu Duhul lui Hristos, acest mare stareț al stareților și îndrumător al îndrumătorilor știa să întrebuițeze și asprimea cuvenită, când vedea că aceasta era de trebuință pentru mărirea lui Dumnezeu, pentru binele mănăstirii și chiar pentru folosul celor vinovați.

Astfel, când unul din frați a împletit într-o zi două rogojini, deși era rânduit ca fiecare frate să lucreze numai câte una, le-a scos afară și le-a pus înaintea ușii chiliei sale, nădăjduind că Cuviosul Pahomie, văzându-le, îl va lăuda pentru hărnicie. Cuviosul stareț, văzând cele două rogojini și înțelegând cu ce duh s-au lucrat ele cu atâta grabă și pentru ce s-au scos afară, a zis către frații ce s-au întâmplat de față, cu care sta el de vorbă: „Iată, vedeți, prietenii mei, cum acest frate, de dimineață și până la acest ceas, cu mare greutate a făcut lucrul acesta și pentru nimic altceva, decât numai ca să închine lucrul său demonului mării celei deșarte, nerămânând nimic pentru folosul sufletului său; căci de

un cuget era stăpânit, ca să-l laude oamenii, uitând cu totul de Dumnezeu-Unul, pentru Care el trebuie să lucreze toate. Ce amăgire de sine! Să-și trudească până la atâta trupul său, iar sufletul să-l lase fără de rod”. Apoi, chemând pe acel frate și înfruntându-l cu asprime, i-a poruncit, că de se vor aduna toți frații la rugăciune, să vină și el, aducând cele două rogojini ale sale și să-i roage pe frați cu așa cerere smerită: „Vă rog pe voi, fraților, să vă rugați către Domnul pentru sufletul meu, ca să-i arate mila Sa și să-i ierte păcatul lui, că mai mult s-a îngrijit de rogojinile acestea, decât ca să-i placă Lui și să se apropie de împărăția cerurilor”. Pe lângă aceasta, i s-a cerut ca, în vremea mesei, să stea în mijlocul foisorului unde mâncau frații, ținând rogojinile acelea până când se vor scula toți de la masă, și, în cele din urmă, l-a încuiat în chilia sa pe cinci luni, oprindu-l de a vorbi cu careva din frați și poruncindu-i să împletească numai câte două rogojini în fiecare zi, hrănindu-se numai cu pâine și apă.

Odată, Cuviosul Pahomie s-a pornit să cerceteze una din mănăstirile sale și, apropiindu-se, a văzut că monahii duceau la cimitir pe unul din frați, care a răposat, cu cântările obișnuite după tipicul bisericesc. Când l-au văzut pe stareț că se apropia, frații s-au oprit, așteptându-l să vină și el să facă rugăciune pentru cel adormit. Starețul a săvârșit rugăciunea, și sfârșind, a poruncit să se înceteze cântarea, să se ardă în fața tuturor îmbrăcămintea răposatului și să fie dus trupul lui fără nici o frumusețe și îngropat în munte; afară de a-

ceasta, a mai oprit să se dea și pomeni pentru sufletul lui. Răposatul frate era din numărul celor trândavi, pe care de multe ori îl îndupleca Cuviosul Pahomie să se îndrepte, dar fără izbândă. Pedepsa aceasta nu mai era de nici un folos pentru cel răposat, dar nu putea să nu înțeleptască pe cei rămași vii, aprinzând în ei râvna, alungând lenea și trândăvia, și îndemnându-i să bage în seamă povețele starețului, și grăbindu-se a se îndrepta după sfaturile lui.

Tot în același duh, însă în alt fel, s-a purtat cu un alt frate care căzuse în păcatul trufiei. Din cele de mai jos, se va vedea că duhul mândriei știe să se strecoare în suflet, chiar în chipul faptelor celor mai bune, când ele se lucrează după sfatul inimii sale, iar nu după legea ascultării, precum și faptul că Cuviosul Pahomie, chivernisind sufletele omenești, se îndruma după înțelepciunea supraomenească. Iată ce s-a întâmplat:

Un frate, ducând o viață foarte aspră, era bolnav de trufie și se încredea peste măsură în prezicerea sa. Cuviosul Pahomie, văzând aceasta, l-a chemat deosebi și, fiind între patru ochi, i-a spus cu dragoste: „Frate al meu! Domnul nostru a zis: *M-am pogorât din cer, nu ca să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis.* Bagă în seamă cuvintele acestea, și să-ți fie de folos ca să te înțelepțești. Căci văd că vrăjmașul, neîncetat umblă lângă tine, căutând să piardă rodul ostanelilor tale, pentru că tu prea mult te încrezi în istețimea minții tale. Te sfătuiesc, ia masa împreună cu toți, atunci când se dă semn ca să se adune frații la masă, și luând masa, să nu

te lepezi de mâncăruri calde, și din pâine gustă de patru sau de cinci ori, ca să nu cazi în mărirea deșartă. Nu vreau ca să mănânci mult, căci mă tem să nu se deștepte în tine poftă necurate, și ești de-alminteri tare la firea trupului. Pe lângă aceasta, îți dau poruncă: să nu te rogi prea mult în taină; să te îndestulezi cu acele rugăciuni ce le faci împreună cu alții, când se adună toți frații, și aceasta până când vei birui duhul mării celei deșarte care te încâlcește cu mrejele sale la tot lucrul ce-l faci”.

Un timp fratele a ascultat de sfatul acesta, dar mai apoi, fiind însemnat de duhul trufiei, s-a întors la cele dintâi, cârtind asupra Cuviosului Pahomie pentru porunca dată și zicând: „Unde este scris să nu postești și să nu te rogi?”. Cuviosul Pahomie, care l-a urmărit cu mare băgare de seamă, îndată a văzut că el nu îndeplinește poruncile lui, și s-a amărât foarte, aflând că încă puțin și acel frate cu totul va cădea în mâinile demonului îndărătniciei și nesupunerii trufașe. De aceea, chemând într-o zi pe ucenicul său cel iubit, Teodor, care de mult timp îl ajuta la stăreție, i-a zis lui: „Tu știi câtă scârbă am eu pentru că fratele acesta nu se folosește deloc de sfaturile mele. Mergi de vezi ce face el acum și spune-mi mie”.

Acesta s-a dus, și înapoindu-se a zis: „Stă la rugăciune”. „Mergi la el din nou – a spus starețul – și depărtează-l de la rugăciune, și vei vedea îndată că demonul l-a biruit cu totul acum”. Într-adevăr, întorcându-se Teodor la acel frate și încercând să-l depărteze de la rugăciune, acesta, aprinzându-se de duhul trufiei, a în-

ceput să-l înjure, dar văzând că Teodor nu încetează a-l împiedica de a se ruga, și-a ieșit din fire și, apucând un lemn, voia să ucidă pe cel ce nu-l lăsa să facă lucrul sfânt. În acel ceas, demonul l-a biruit cu totul, și, nenorocitul, pierzându-și cumpătul, a început să grăiască hule, fără ca să-și dea seama. Întâmplarea aceasta a înțeleptit pe foarte mulți frați, învățându-i cum pot fugi de duhul mândriei celei deșarte, nelăsându-se amăgiți de sfaturile voii și minții lor. Dar Cuviosului Pahomie i s-a făcut milă de starea jalnică a fratelui și, înălțând rugăciuni sârguitoare pentru fratele acesta, Dumnezeu l-a slobozit de puterea duhului celui rău. Cel tămăduit, de atunci, nu se mai întoarce la păcatul cel vechi și niciodată nu mai ieși din hotarul smeritei ascultări.

Ascultarea fiind temelia cea tare a întocmirii mănăstirești și chiar a mântuirii sufletelor celor ce duc viața monahicească, Cuviosul Pahomie, mai cu seamă, cerea de la ucenicii săi să păzească această virtute, și nicicând nu lăsa nepedepsiți pe călcătorii ei. Odată, întorcându-se în mănăstirea sa, după cercetarea altor mănăstiri, frații l-au întâmpinat dincolo de poarta mănăstirii, în semn de dragoste și cinste.

Printre ei s-a strecurat unul din pruncii care creșteau în mănăstire și, rostind la rândul său un cuvânt de bună sosire starețului, a adăugat: „Adevărat grăiesc ție, părinte al meu, că de când ai plecat, nu ne-au gătit deloc, nici legume, nici mâncare caldă”. Starețul i-a răspuns cu blândețe: „Bine, bine! Voi porunci ca de acum

să se gătească pentru voi zilnic așa fel de mâncare”. Și cu acest cuvânt a intrat în mănăstire.

Trecând prin toate locurile, ca să vadă dacă pretutindeni se ține bună rânduială, în sfârșit el a intrat și în bucătărie, găsind pe fratele care a fost rânduit pentru a se îngriji de gătitul mâncării, lucrând la rogojini. „De când – a întrebat el – nu se dau legume la masă?”. Fratele a răspuns: „De vreo două luni” – dezvinovățindu-se de călcarea rânduielilor prin faptul că partea cea mai mare a fraților, ținând post aspru, nu mâncau nimic, și toate mâncărurile, din această pricină, rămâneau fără întrebuințare; „dar ca să nu zădărnicesc vremea – a zis el – lucrăm în schimb la rogojini, căci era de ajuns munca unui singur frate, ajutorul meu, ca să gătească mâncare la toți”. Ascultându-l cu toată luarea-aminte, Cuviosul Pahomie l-a întrebat: „Dar câte rogojini ai împletit?”. „Cinci sute”, a răspuns acesta. „Adu-le aici”, a spus starețul; iar când au fost aduse, a poruncit să le dea foc, și au ars toate până la una. Atunci a zis bucătarului, de față fiind și alții care purtau aceeași ascultare: „Deoarece tu drept nimic ai socotit rânduielile care arată ascultarea ta, asemenea nici eu nu prețuiesc lucrul tău. L-am osândit să fie ars, ca să te înțelepțesc cât e de rău să strici rânduielile așezate pentru mântuirea sufletelor. De câte cununi ai lipsit tu pe frații tăi? Au nu știi că, atunci când putem îndeștula vreo dorire a noastră și nu o îndeștulăm din dragoste către Dumnezeu, pentru aceasta ne așteaptă răsplată mare, dară nu putem avea nădejdea aceasta atunci când suntem lipsiți de ceva fără

de voie, fiindcă nu e în puterea noastră ca să ne îndestulăm dorirea? Au nu vezi că dacă ai fi pus fraților mâncarea, așa cum poruncesc rânduielile, ei ar fi făcut faptă bine plăcută lui Dumnezeu, având înaintea lor mâncare și neatingându-se de ea de bună voie? Iar acum, pentru că n-ai pus-o, s-au nevoit fără voie și s-au lipsit fără a aduce roadă. Au era de trebuință să cruți ceva untdelemn pentru ca să se lipsească frații de atâta câștig duhovnicesc? Să se piardă tot ce avem noi în lumea aceasta, dar să nu lipsim pe frați de puțința de arăta în faptă măcar o singură lucrare a virtuții. De aceea, gândeam ca să se pună în fiecare zi fraților pe masă toate mâncărurile arătate de rânduieli, pentru că cei care ar voi să se lipsească de ceva, după cum îi îndeamnă râvna de a se lepăda de sine, ar face aceasta din voia lor, și astfel, cu bună seamă, ar spori în nevoie duhovnicești.

Pe de altă parte, dacă cineva din frați s-ar îmbolnăvi, fără să treacă neapărat la masa rânduită pentru cei bolnavi, și el venind la masa obștească, nu va găsi aici nici legume, nici mâncare caldă, cum de obicei se așteaptă, oare prin acestea nu se va ispiti el și nu-i vei da prilej să cârtească, amărându-se neputința lui trupească încă și cea sufletească? Nu știi că frații cei mai tineri lesne se smintesc în lucrarea virtuților monahicești, dacă văd că nici o ușurare, pornind din dragoste, nu se face pentru a lor vârstă?”

Întâmplarea aceasta ne dă prilej să vorbim despre disprețul ce arăta Cuviosul Pahomie pentru bunurile

pământești, ceea ce a fost podoaba cea frumoasă a firii sale, vrednică de toată lauda. Întâmplându-se foamete în Egipt, și fiind greu a aduce grâu de undeva, Cuviosul Pahomie a dat o sută de arginți economului său, poruncindu-i să cumpere grâu de unde-l va putea găsi. În zadar a trecut economul prin mai multe locuri. Când a ajuns, în sfârșit, în orașul Hermut, s-a întâlnit cu un dregător care supraveghea treburile obștești, și care, după multe zvonuri, era unul din cinstitorii Cuviosului Pahomie și al mănăstirilor întemeiate de acesta. Dregătorul, pentru aceasta, a vândut economului grâu nu numai cu un preț mult mai mic, dar și de două ori mai mult decât au ajuns banii, adică nu pentru o sută de arginți, ci pentru două sute, spunând că datoria se va putea plăti anul viitor. Economul s-a întors în mănăstire foarte bucuros, atât datorită călătoriei plăcute, cât și faptului că i-a mers bine la cumpăratură, așteptând ca starețul să-l laude. Dar s-a întâmplat altceva. Cuviosul Pahomie, aflând cum s-au făcut toate, n-a dat voie să se aducă în mănăstire nici măcar un singur grăunte din grâul ce s-a cumpărat în felul acesta, poruncind economului să-l vândă în împrejurime cu același preț cu care l-a cumpărat, să întoarcă dregătorului o sută de arginți, cu care economul i-a rămas dator, iar de o sută de arginți să cumpere grâu cu acel preț cu care se vinde tuturor. Când economul a îndeplinit toate acestea, Cuviosul Pahomie i-a poruncit atunci să treacă în pace în rândul fraților, punând în locul lui un alt frate mai înțelept.

Iată și altă asemenea întâmplare! Fratele, care era

rânduit în mănăstire la ciubotărie, odată a poruncit unui alt frate, care avea însărcinare de a vinde cele lucrate de monahi, să vândă un număr mare de sandale și alte feluri de încălțăminte, punându-i un preț anume pentru ele. Când acest vânzător, venind la oraș, și-a așezat marfa, cumpărătorii, trecând pe lângă el, spuneau că prețul încălțăminteii e prea jos și că la un astfel de preț se putea vinde numai marfă furată. Fratele vânzător a lămurit că așa i s-a poruncit, dar totuși a luat prețul ce i s-a dat, iar acesta a fost cu o treime mai mare decât prețul pus de mănăstire. Întorcându-se el, fratele rânduit la ciubotărie, numărând banii, a găsit cu o treime mai mult decât a așteptat ca să iasă, și a zis Cuviosului Pahomie: „Cu adevărat, Părinte, nu se cade a da fratelui acestuia însărcinări cu purtarea gospodăriei mănăstirești; mi se pare că se leagă prea mult de cele pământești, căci a vândut cele lucrate de noi cu o treime mai scump decât i-am poruncit”. Cuviosul Pahomie, chemând pe fratele, care a fost însărcinat cu vânzarea, l-a întrebat de ce a făcut așa. Acela a început să se descarce de vină, povestind cum s-au întâmplat toate, dar spusele lui nu s-au luat în seamă. „Ești vinovat, i-a zis cuviosul stareț, căci te-ai lăsat ademenit de iubirea de arginți. Mergi repede în oraș și întoarce cumpărătorilor banii, cât ai luat de prisos; iar când te vei înapoia, îți voi da canonul pentru păcatul tău și vei purta în mănăstire acea ascultare care ți se pune; iar însărcinarea ce ai avut până acum se va da în seama altui frate”.

Râvna Cuviosului Pahomie pentru sporirea fraților în viața monahicească, era neîntreruptă. Pentru aceasta, adeseori cerceta mănăstirile și priveghea nu numai viața de obște a fraților, ci de multe ori intra prin chilii, ca să vadă ce fac frații și de nu cumva au nevoie de ceva și, dacă băga de seamă că e ceva de îndreptat, nu scăpa prilej ca să spună acest lucru cu toată dragostea părintească.

Cercetarea mănăstirilor de către Cuviosul Pahomie nu era o pierdere de timp, fără folos și fără rost. De obicei, în acest timp, el dădea multe îndrumări pentru toate câte găsea de cuviință spre propășirea fraților în nevoie monahicești: le tâlcuia Scripturile, îmbărbăta pe cei slăbiți, îndrepta pe cei ce cădeau în ispite, pe toți îi îndemna de a sta cu tărie împotriva meșteșugirilor diavolești, cele tulburătoare de cugete, aducând aminte de starea cea de față a lui Dumnezeu și încălzind în rugăciuni Harul Duhului Sfânt. Fără de oboseală făcea el cercetările acestea, cât timp nu l-a părăsit puterea; iar în anii cei de pe urmă ai vieții sale, nemaiavând tăria trebuitoare, trimitea în locul său pe Cuviosul Teodor cel Sfințit pentru a supraveghea și a da porunci, ca și cum el singur ar fi făcut acestea. Câteodată, neavând vreme să cerceteze pe frați așa cum ar fi dorit, el trimetea epistole la stareți, dând în ele sfaturi și amintind de cele ce credea de trebuință să se facă.

Când era nevoie ca să fie mângâiat sau îndreptat vreun frate, Cuviosul Pahomie totdeauna era gata să meargă oriunde. Așa au venit odată frații din Șeneboscu

și au zis că acolo au un bolnav care se află în gura morții și care tare dorește ca să vie cuviosul stareț și să-l binecuvânteze înainte de moarte. Cuviosul Pahomie îndată s-a sculat și a pornit la drum să cerceteze pe acel frate; dar abia făcu el câțiva pași pe drumul ce ducea într-acolo, că văzu sufletul aceluia, suindu-se la cer, înconjurat de îngeri, care cântau slavoslovii cerești. Vedenia aceasta minunată l-a făcut să se oprească. Frații care-l însoțeau, deoarece n-au văzut nimic, îl îndemneau să se grăbească, să nu moară fără dânsul acel frate. Cuviosul Pahomie le-a zis: „E târziu acum; eu i-am văzut sufletul său suindu-se la cer”. Acești frați, venind la Șenebosc, și întrebând când a murit bolnavul, au aflat că aceasta s-a întâmplat tocmai în clipa când le-a vorbit Cuviosul Pahomie despre suirea sufletului la cer.

Iată pildele umilinței și ale smereniei celei mari a Cuviosul Pahomie. Întorcându-se odată acasă, după cercetarea mănăstirilor, și făcând obișnuita rugăciune, îndată s-a dus acolo unde se lucrau rogojini și s-a pus la lucru alături de toți ceilalți. Lucrând el, unul din copiii care creșteau în mănăstire i-a spus descoperit, ca un prunc, că nu face cum trebuie și că Teodor i-a învățat să lucreze aceasta altfel. Cuviosul Pahomie îndată s-a sculat și i-a zis cu blândețe: „Arată-mi cum se lucrează aceasta”. Și când copilul i-a arătat, starețul s-a pus la locul său și a început să lucreze, așa cum i s-a arătat. Să nu ne mirăm de această umilință. Duhul trufiei și simțul iubirii de sine muriseră în el; în locul lor, sufletul său curat era stăpânit de smerenia adevărată, cea mai adân-

că. Mulțumită acestei virtuți, cu atâta smerenie cugeta despre sine, încât, de multe ori, simțindu-se nevrednic, nu cuteza de a înălța rugăciunile sale drept către Dumnezeu, ci se ruga la sfinții plăcuți ai Lui, zicând: „Sfinților ai lui Dumnezeu, care v-ați învrednicit a sta înaintea Domnului meu, rogu-vă să vă rugați Lui pentru mine, păcătosul”.

El nu se credea a fi mai mare decât alții, ci se socotea pe sine ca fiind rânduit de Dumnezeu să slujească la alții. De aceea el nu-și ierta să se deosebească pe sine de alții; de asemenea nu suferea ca să i se arate mai mare cinste decât celui mai de pe urmă dintre frați. Astfel, întorcându-se odată de la lucru, și apucându-l frigurile, el n-a voit să se îmbrace cu cojocul de capră, ce i-a dat Teodor, ci s-a mulțumit cu rogojina proastă, cu care se acopereau toți frații. De asemenea, n-a voit să guste cei câțiva sâmburi de măr granat, ce i-a adus Teodor, pentru a se răcori și a se întări, zicându-i cu lacrimi: „Ce este aceasta? Au este cu dreptate ca numai pentru faptul că am sarcina să supraveghez nevoițele fraților și să mă îngrijesc de cele ce le sunt de trebuință, să mi se poarte mie mai multă grijă decât altora? Unde e atunci frica de Dumnezeu? Ai cercetat tu, Teodore, toate chiliile și te-ai încredințat oare că nu este vreun frate mai bolnav decât mine? Dumnezeu, Cel ce toate le vede, și toate le cercă, ne va judeca pentru aceasta”.

Smeritul stareț, cu atâta umilință cugeta despre vrednicia și purtarea sa, încât cu greu se învoia el să fie slujit de cineva, iar dacă aceasta se întâmpla, numai-

decât se credea dator să răsplătească cu altă slujbă pe cel ce i-a slujit. Odată era bolnav și se credea că boala lui e grea și i s-a adus mâncare gătită cu untdelemn. Când a văzut-o, îndată și-a adus aminte de sarea și cenușa ce gusta el, viețuind sub îndrumarea părintelui său cel duhovnicesc Palamon; a cerut să i se aducă apă și a turnat-o peste mâncarea ce i s-a pregătit, până când untdelemnul s-a împrăștiat cu totul. După aceasta, dând ulciorul cu apă lui Teodor, l-a rugat să-l ajute să se spele pe mâini. Dar pe urmă numaidecât a voit să-l răsplătească cu aceeași slujbă, și anume să-i spele picioarele. Teodor însă se împotriva. Atunci i-a zis: „Lasă-mă, te rog, să-ți fac aceasta; căci dacă, după ce m-ai slujit, nu-ți voi spăla picioarele, cugetul meu mă va mustra pentru ce mă las să fiu slujit de alții pe când e de datoria mea să slujesc tuturor”.

Tot pentru aceeași smerenie, Cuviosul Pahomie, cu toate că era mai mare peste toate mănăstirile, când venea la vreo mănăstire, totdeauna se supunea starețului locului mai mult decât oricare alt frate, și când altcineva vorbea despre cele duhovnicești, el asculta cu toată luarea aminte, socotindu-se pe sine ca un neînvățat care are nevoie mai mult decât toți ca să-l învețe cineva.

Răbdarea lui cu adevărat minunată o putem socoti de asemenea ca dovadă a smereniei sale, pe care o arăta la orice prilej și pe care nicicând nu o părăsea. A venit la el un anahoret (pustnic); stând de vorbă cu el, Cuviosul Pahomie a poruncit ucenicului său Teodor ca să gătească ceva de mâncare fratelui ce venise. Vrăjmașul,

care a voit să ispitească pe sfântul stareț cu răbdarea, a făcut astfel încât lui Teodor i s-a părut că a auzit altceva. Același lucru s-a întâmplat și atunci când el, văzând că Teodor nu face nimic, a dat aceeași poruncă economului ce din întâmplare trecea pe acolo. Atunci, Cuviosul Pahomie, neștiind nimic despre uneltirile diavolului, dar văzând numai că nici Teodor, nici economul n-au făcut ce li s-a poruncit, a cugetat în sine că, de bună seamă Domnul a îngăduit ca să se încerce răbdarea sa; de aceea, s-a sculat cu fața senină și singur a gătit pentru a ospăta pe cel venit. Petrecând apoi pe oaspete, a chemat la sine pe Teodor și pe econom și i-a întrebat din care pricină nu l-au ascultat. Aceștia i-au răspuns că n-au auzit altceva, decât să-l lase în pace să stea de vorbă cu anahoretul. Din acest răspuns a înțeles Cuviosul Pahomie cum uneltea dușmanul, și suspinând a zis: „Fie binecuvântat Domnul, Cel ce mi-a dat răbdare și înțelepciune ca să înțeleg uneltirea duhului celui rău. Din aceasta învățați-vă, copiii mei, să păstrați blândețea și răbdarea în asemenea întâmplări; căci știu că vrăjmașii mântuirii noastre neîncetat ne întind mreje spre a ne duce în ispită. Adeseori am auzit cum vorbeau între ei despre ce ne fac ei nouă. Unul spunea: „Eu am de-a face cu așa fel de om, pe care cu greu îl pot birui, fiindcă de câte ori vreau să-l ispitesc, el îndată se îndreaptă cu mintea sa la Dumnezeu și, întărindu-se prin rugăciune, mă silește să plec”. Altul dimpotrivă spunea: „Iar eu am de-a face cu un astfel de om pe care îl biruiesc fără greutate; îi pun înaintea tot ce vreau, și orice îi

șoptesc îndată se învoiește să facă, așa că m-am împrietenit foarte bine cu el”. Deci, fiilor, privegheați cu băgare de seamă, ca să vă îngrădiți de uneltirile celui viclan, și vă apărați cu numele cel pururea închinat al Domnului nostru Iisus Hristos, căci așa făcând voi, niciodată vrăjmașul nu vă va putea amăgi sau birui”.

Aceste povețe despre smerenie izvorau din dragostea lui către această virtute, iar dânsul, pe cât de bine își arăta în orice împrejurare pilda acestei virtuți, pe atât de mult se sârguia la orice prilej să o insufle în inimile monahilor. Dar mai vârtos avea el grijă ca să alunge din inimile lor tot ce semăna, cât de puțin, trufiei sau iubirii de sine.

Înfruntarea ce a făcut-o el câtorva monahi bătrâni din mănăstirea sa, umplându-se aceștia de duhul mândriei, vrednică este să fie luată în seamă, fiind una din cele mai pilduitoare povețe din câte ne-au rămas de la cuviosul stareț. Avea el obicei ca, în fiecare seară să vorbească fraților din mănăstirea sa despre lucruri care se cuvine să le știe cei ce voiesc să se nevoiască în viața adevărat monahicească. Într-o zi, când frații s-au adunat după obicei să-l asculte, el a poruncit să vorbească în locul său Teodor, care atunci nu avea decât 20 de ani, dar părea și mai tânăr. Cu toate că era foarte greu pentru un monah tânăr să vorbească despre lucruri înalte, dumnezeiești, înaintea unei adunări atât de numeroasă, mai ales fără a se pregăti din timp, el totuși s-a supus, fără nici o vorbă. Când însă a început să vorbească, unii dintre monahii bătrâni, simțindu-se jigniți că le pune

drept învățător pe un tânăr, care nu era încercat încă în cele duhovnicești, au părăsit adunarea și s-au depărtat în chiliile lor. Cuviosul Pahomie nu le-a spus nici un cuvânt atunci, ca și cum nu i-a băgat în seamă; dar după ce a sfârșit vorbitorul, s-a rostit rugăciunea de încheiere și adunarea s-a împrăștiat, el a chemat pe bătrânii aceia și i-a întrebat: „Cum de ați lăsat voi adunarea fraților, în vremea când se vorbea despre cele duhovnicești?”. Bătrânii au răspuns: „Tu ne-ai dat drept povățuitor pe un tânăr, de parcă el este în stare să învețe pe toți frații, chiar și pe cei mai bătrâni din mănăstirea noastră?”. Cu mâhnire a suspinat sfântul stareț, auzind aceste cuvinte, și le-a zis: „Au nu știți voi că tot răul ce bântuie în lume este din pricina trufiei? Că pentru trufie Lucifer a fost aruncat din cer în bezna iadului? Că pentru trufie Nabucodonosor a fost coborât la starea dobitoacelor? Sau n-ați auzit voi că spurcăciune înaintea lui Dumnezeu este tot cel ce se trufește și că cel ce se înalță se va coborî? Și iată, din pricină că n-ați judecat bine, că trufia este izvorul tuturor fărădelegilor, a izbândit dușmanul să vă întunece și să vă golească de toate virtuțile cu care v-ați împodobit până acum. Căci nu vă gândiți că, părăsind adunarea, nu pe Teodor l-ați disprețuit, nu pe dânsul, ci cuvântul lui Dumnezeu ați disprețuit și, prin aceasta, pe Duhul Cel Sfânt l-ați alungat din sufletele voastre. O, cât de mare este această greșală a voastră, și cât de nenorociți sunteți! Cum de n-ați priceput voi, că numai după viclenia și răutatea vrăjmașului s-a putut întâmpla aceasta, că v-ați întors de la Dumnezeu și de la

lucrul cel bineplăcut Lui? Mă mir, gândindu-mă la toate acestea. Însuși Dumnezeu, din iubire pentru noi, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, la moartea crucii, pe când noi, făpturile Sale nevrednice, ne umplem de trufie! Ce călcare a buneii rânduiei și a toată priceperea! Acela Care, prin mărirea și puterea Sa cea nemărginită, este mai presus de orice făptură, bine a voit prin smerenie să ridice lumea, atunci când numai printr-o mișcare a ochilor Săi, ar fi putut să o nimicească cu desăvârșire, iar noi, deșertăciuni jalnice, cutezăm a ne înălța cu mândrie, nebăgând în seamă că prin aceasta ne facem mai jalnici! V-am dat eu pilda să părăsiți adunarea când Teodor a început să vorbească? Au nu l-am ascultat și eu cu toată băgarea de seamă, ca și ceilalți frați? Și să mă credeți că multe lucruri folosite am aflat din cele ce a vorbit el. Așadar, dacă i-am dat poruncă să vă vorbească, am făcut aceasta nu ca să se învețe dânsul cum să vorbească, ci pentru folosul și mângâierea sufletului meu.

Deci, dacă eu, pe care mă socotiți drept părintele și îndrumătorul vostru, n-am socotit că e lucru jignitor pentru mine să-l ascult, și l-am și ascultat, ca unul ce am nevoie de învățătură, cum de v-ați mândrit voi și nu ați făcut la fel? Grăiesc vouă, ca înaintea lui Dumnezeu, că dacă cu lacrimi și cu pocăință adâncă nu vă veți spăla păcatul vostru, veți pieri pentru veșnicie”.

Nu mai puțin cerea sfântul stareț ca monahii în tot felul să se ferească de deșertăciunile cele lumești, și li sfătuia ca să nu dorească nici îmbrăcăminte bogată, nici

mâncăruri alese, nici palate scumpe, și nici chiar științe lumești. „Toată frumusețea omului credincios – spunea el – stă în lucrarea poruncilor lui Dumnezeu. Iosif era prea frumos la față, dar nu în aceasta stătea podoaba lui, ci în curățenia, înțelepciunea și frica de Dumnezeu, cu care s-a înfrumusețat. Aceste însușiri l-au ridicat ca să stăpânească peste Egipt. Dimpotrivă, aceia care-și puneau fericirea lor în plăceri trupești și în deșertăciuni lumești, cu jale piereau, precum Amon și Avesalom”.

Ca să înarmeze pe frații săi împotriva a felurite ispite, îi îndemna ca să-și agonisească mai vârtos aceste două arme duhovnicești: mai întâi frica de Dumnezeu, încălzind-o neîncetat în sine; și în al doilea rând, deprinderea de a destăinui totdeauna cugetele cele viclene către frații mai bătrâni, care s-au iscusit și pot să învețe cum se cuvine a le birui. Despre frica de Dumnezeu zicea el: „Precum focul slujește la curățirea metalului, tot așa frica de Dumnezeu curățește inimile oamenilor de patimi stricătioase, și le face vase alese, bine plăcute Domnului, gătite pentru orice lucru bun”.

Deasemeni zicea el: „Adeseori se întâmplă că vrăjmașul ispitește cu cugete hulitoare pe aceia pe care-i găsește neîncercați în cunoașterea lucrurilor, sau lipsiți de judecata cea sănătoasă, deși aceștia nu sunt cu totul înstrăinați de dragostea lui Dumnezeu. Și dacă unii ca aceștia, în ziua ispitei, nu vor alerga la omul cel încercat, ca să-i învețe cum să biruiască duhul cel rău, atunci acesta îi va duce la prăpastie. De aceea, înainte de a te

cuprinde ispita, trebuie să o destăinui bătrânilor care te vor povățui”.

La fel învăța el pe frați, ca să se lupte și împotriva altor patimi – iubire de cinste, trândăvie, pizmă, cămătărie și toată necurăția – ce le insuflă vrăjmașul în inimile monahilor. Pentru aceasta, nu numai vorbea toată ziua fraților, ci folosea și tot prilejul. Așa, trecând odată cu Teodor pe lângă cimitir, unde a văzut mulți oameni plângând, i-a spus: „Lacrimile acestea nu vor scula pe cei morți, dar dacă vom vărsa lacrimile pocăinței, cu inima înfrântă, pentru noi înșine și pentru alții, atunci vom putea învia duhovnicește, atât sufletele noastre, cât și pe cele ale fraților noștri”.

Iată ce zicea el despre aceia care, fiind stăruitori întru toate, câte odată își îngăduiau să se poticnească la câte ceva, arătând cât de primejdios este acest lucru. „Închipuiți-vă – zicea el – că oarecare casă are o sută de despărțituri (odăi) și pe una stăpânul o vinde la vreun om străin; au poate să fie încredințat că acest străin, odată fiind lăsat să intre în casă, cu încetul nu se va băga și în toate celelalte despărțituri, până va răzbate și acolo unde locuiește stăpânul, fie aceasta în partea cea mai depărtată a casei? De bună seamă că da. La fel se întâmplă și omului care sporește în virtute. Să câștige el cât de multe virtuți, dar dacă se va trândăvi și se va potrivi uneltirilor vrăjmașului, care oricând este gata să se folosească de nepăsarea noastră, și va pierde măcar una dintr-însele, aceasta va fi ca și cum ai lăsa pe vrăjmaș să intre în tine, i-ai da drumul în casa ta. Dacă unul

ca acesta nu-și va da seama la vreme, nu se va deștepta și nu-și va întoarce cele ce a pierdut, atunci vrăjmașul curând îi va răpi și o altă oarecare virtute, apoi a treia, și așa una după alta, le va lua pe toate; și, în sfârșit, se va face stăpân peste casa întregă.

De aceea, dacă cineva va observa că lasă în pă-răsire o oarecare virtute, îndată să se grăbească să-și dea seama, să-și aprindă râvna și să-și trezească toate puterile sale, ca să reașeze în sine rânduiala cea dintâi. Așa lucrând, nu numai că se va feri de alte pierderi, dar își va întoarce și cele acum pierdute, ba încă va păși mult înainte pe calea desăvârșirii creștinești”.

Viața înaltă și înțelepciunea duhovnicească l-au făcut pe Cuviosul Pahomie tată al tuturor monahilor, și aceștia cu încredere alergau după sfatul lui în toate trebuințele lor duhovnicești, atât cei din mănăstirile lui, cât și cei din mănăstiri străine. Chiar înșiși stareții mai multor mănăstiri veneau după sfat la dânsul, ca la un om care s-a învrednicit a fi luminat de sus cu lumina cea dumnezeiască.

Mulțumită acestei înțelepciuni și a vegherii sfântului stareț, în mănăstirile întemeiate de el înfloreau toate virtuțile creștinești și monahicești, și era limpede că această întocmire a vieții monahicești așezată de Cuviosul Pahomie era o minune a lui Dumnezeu, pe care El a făcut-o spre mântuirea sufletelor și totodată întocmirea aceasta era un dreptar, după care se cădea să se întemeieze frățiile râvnitorilor de a propăși în sfințenia creștinească. Cu acești ochi se uita la lucrul său și Cu-

viosul Pahomie, dar fără nici o îngâmfare sau mândrie, dând numai mulțumită Prea Înduratului Dumnezeu, Cel ce bine a voit să rânduiască toate acestea, slujind și el la aceasta drept o unealtă supusă în totul.

Printre monahii care viețuiau după rânduielele tabenite, era și o mulțime de râvnitori, arzând cu duhul, având o singură grijă, ca lepădându-se cu desăvârșire de lume, să poarte jugul lui Hristos, spre a bine plăcea lui Dumnezeu, și prin aceasta a lucra cu nădejde mai bună în mântuirea lor. Lumea pentru dânșii era moartă, și ei nu mai viețuiau pe pământ, ci oarecum se desfătau cu bucuriile cele cerești. Căci, după cum ei din toată inima căutau pe Unul Dumnezeu și Acestuia îi slujeau cu toată osârdia, asemenea și Dumnezeu îi umplea de bucuriile cele negrăite, cerești, și îi umbrea cu pacea adâncă, duhovnicească, care e mai scumpă decât toate câte poate da sau făgădui lumea aceasta, din bogăția cea mare a plăcerilor ei pieritoare.

Ei toți au fost strâns legați într-una prin unirea dragostei curate și sfinte, îndemnându-se unul pe altul la nevoițe, pentru a spori în viața duhovnicească. Cu mare nesaț se hrăneau ei din cuvântul lui Dumnezeu; nu vorbeau despre nimic altceva decât despre cum se poate lupta cu vrăjmașul pentru a birui patimile și a ajunge la curățenia desăvârșită; și deși cei mai mulți dintre ei nu erau decât niște săteni, oameni fără știință și fără școală, totuși, învățând cu mare sârguință Sfânta Scriptură, încercându-se în viață și fiind luminați de sus, se ridicau

atât de înalt pe treptele înțelepciunii duhovnicești, încât cu mirare au fost priviți de toți câți îi cunoșteau.

După toate acestea, nu e lucru de mirare că mulți dintr-înșii erau chemați la scaune episcopale, și că mănăstirile tabeniților, vestite în lumea întreagă, atrăgeau închinători din toate părțile, nu numai ca să vadă cu ochii chipul minunat al vieții lor, dar și ca să rămână în mijlocul lor, supunându-se acelorași reguli mântuitoare de suflete, sau pentru ca, învățând toate și deprinzându-se cu toată rânduiala, să se întoarcă la ale sale, și acolo să așeze toate acestea.

Această zidire a sfințeniei, atât de bine întemeiată și atât de puternic încheată, mulțumită ostinelilor Cuviosului Pahomie, se părea că va sta neclintită până la sfârșitul veacurilor; dar slăbiciunile omenești, câte nădejdi n-au risipit ele? Fericiții Paladie, Casian, Ieronim și Rufin, trecând 50 de ani după moartea Cuviosului Pahomie, încă vorbesc despre tabeniți cu mare laudă și cu mirare; dar se vedea și pe atunci că, crescând peste măsură numărul fraților și ivindu-se nevoia de a înmulți și mijloacele de trai, au început a se strecura între ei grijile și întristările lumii acesteia. Grija aceasta, împreună cu nepăsarea și iubirea de cinste a multora dintre stareți, cu încetul, au dat loc destrăbălării, atât în privința rânduielelor monahicești, cât și în privința purtării monahilor, ceea ce cu vremea a făcut că între tabeniții de mai târziu nu se mai puteau cunoaște monahii vrednici de altă dată, care pe vremea Cuviosului Pahomie și

a urmașilor săi mai apropiați, străluceau cu harul lui Hristos.

Schimbarea aceasta, ce urma să se întâmple, nu s-a ascuns de Cuviosul Pahomie. Dumnezeu i-a dat să vadă aceasta, descoperindu-i cele viitoare, la început oarecum nehotărât, iar mai apoi de tot limpede, într-o vedenie de care l-a și învrednicit după rugăciunea lui stăruitoare.

Într-o zi, ieșind starețul din biserică, în loc să meargă împreună cu ceilalți frați, precum s-ar fi convenit, el s-a depărtat într-un loc tănuit și, încuind ușa după sine, a început a se ruga lui Dumnezeu cu toată căldura, rugându-L ca să-i descopere ce va fi cu mănăstirile așezate de el, care acum dau roadă atât de bogată. Dumnezeu i-a ascultat cererea și i-a dat să vadă cu ochii, în vedenie, toate câte el a ținut atât de mult să le știe. A văzut el mare mulțime de monahi, mergând pe o cărare din fundul unei prăpăstii adânci și întunecoase. Unii dintre ei, căutând să iasă de acolo, se izbeau de piedici mari și se opreau uimiți, alții, umblând încolo și încioace, se loveau cu frunțile unul de altul, fiindcă locul era acoperit cu întuneric des; unii, istovindu-se de puteri, cădeau jos de oboseală; alții, neștiind ce să facă, slobozeau strigăte jalnice; numai din când în când, câte unul, după mare luptă, ieșea la lumina zilei din acea prăpastie strașnică, mulțumind pentru aceasta lui Dumnezeu din toată inima. Așa a fost vedenia!

În același timp, i s-a dat să înțeleagă că numărul monahilor care se vor ține de rânduiala lui se va mări

foarte mult, dar totodată viața duhovnicească a acestora va slăbi aproape de tot; că cei trândavi vor lua întâietate față de cei sârguincioși și vor începe a-i asupra, că neștiința, împietrirea și trândăvia vor lua locul virtuților duhovnicești, cu care se împodobesc acum monahii; că partea cea mai mare a răului va fi din pricina lipsei de îndrumători buni, punându-se în locurile de stareți fețe iubitoare de cinste, neputincioase de a îndemna pe alții spre desăvârșire, ei singuri nefiind iscușiți și neavând dragoste de a pași pe acea cale, la care vor trebui să îndrepte pe alții, că ei vor ajunge în locurile acestea prin mijloace nedrepte, certându-se între ei și făcând smin-teală în mănăstire; că pornindu-se lupta aceasta între cei iubitori de mărire și cinste, cei răi vor obijdui pe cei buni care, în sfârșit, aproape nu vor mai putea viețui în mănăstire, și vor trebui să tacă. Și așa, așezământul acesta prea frumos, care vrednic este a se numi dumnezeiesc, în cele din urmă se va preface într-un așezământ omenesc, în înțelesul rău al cuvântului, și toate acestea din pricină că oamenii vor fi stricați.

Nu se poate arăta durerea de care s-a rănit inima Cuviosului Pahomie, în urma acestei vedenii. Vărsând lacrimi amare, el a strigat către Dumnezeu: „Vai, Doamne! Dacă aceasta va fi soarta așezământului călugăresc rânduit de mine, atunci pentru ce mi-ai poruncit să-l întemeiez? Dacă stareții vor fi așa răi, cum vor fi atunci aceia care vor sta sub ascultarea lor? Dacă orb pe orb va duce, au nu amândoi vor cădea în groapă? Au nu rezultă că în zadar m-am ostenit eu? Adu-Ți aminte, Doamne,

de ostenele fraților care, cu toată osârdia și cu credință, viețuiesc după rânduiala mea. Adu-Ți aminte, Doamne, de făgăduința Ta, prin care ai făgăduit până la sfârșitul veacurilor să păzești pe urmașii mei duhovnicești. Tu știi, Dumnezeu al meu, că, de când m-am îmbrăcat cu haina monahicească, niciodată nu m-am îndestulat nici cu pâine, nici cu apă, nici cu odihna somnului”.

În vreme ce se văieta el înaintea Domnului, amărât fiind de scârba cea mare, a auzit glasul grăind către el: „Pahomie, te lauzi peste măsură, pe când ești ca și orice alt om. Cere milă pentru tine însuși, și nu uita că, dacă ai câștigat ceva, după mila Mea ai câștigat”. Atunci Cuviosul Pahomie, întinzându-se pe pământ, a glăsuț: „Drept ești, Doamne! Cu smerenie mă rog bunătății Tale, să Te înduri de mine și niciodată să nu-Ți întorci fața de la mine. Cred că nimeni nu va putea sta, de nu-l vei sprijini Tu Însuși”.

În același timp, i s-au arătat doi îngeri și i-au zis: „Ridică-ți ochii tăi în sus”. Și ridicându-i, a văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos în chipul unui tânăr de o frumusețe negrăită, înconjurat de o lumină strălucitoare. Domnul l-a mângâiat și i-a făgăduit că, deși purtările monahilor vor scădea, după cum i s-a arătat, totuși, El pentru totdeauna va păstra neamul sfânt al fiilor lui duhovnicești. Această făgăduință s-a îndeplinit în toate vremurile și se îndeplinește până în ziua de azi, în mănăstirile obștești, al căror începător a fost Cuviosul Pahomie.

După toate acestea, Cuviosul Pahomie abia și-a putut veni în fire. Era aproape vremea adunării de noapte pentru rugăciune și veni împreună cu alți doi. Când s-au așezat frații în jurul lui, ca să-i asculte învățăturile obișnuite, atunci impresia celor văzute, care-i înlănțuia întreaga lui atenție, nu-l lăsa să vorbească decât despre ceea ce era potrivit momentului. El îi îndemna să fie tari în faptele pocăinței, pentru care s-au afierosit, și râvna spre aceasta să și-o întărească gândindu-se la moarte, la rușinea cu care vor fi acoperiți călugării nedreți în ziua judecării, în fața lumii întregi, la chinurile groaznice ce-i așteaptă pe aceștia și la cununile fără de preț, pregătite celor ce vor rămâne credincioși slujirii de lepădare de sine și vor plăcea lui Dumnezeu.

„Cât mai avem suflare de viață, frații mei – zicea el –, să ne luptăm cu bărbăție spre mântuirea sufletelor noastre pentru ca, atunci când nu va mai fi timp, să nu ne pară rău, dar fără folos, că nu am făcut aceasta. Să căutăm a săvârși tot binele și să fugim de atingerea de orice rău. Ah, frații mei! Dacă vom avea în minte făgăduințele pe care ni le-a dat Domnul, luptătorilor cu râvnă, și acele munci strașnice, ce-i așteaptă pe cei nepăsători și fără de grijă, mai ales pe aceia care știau cele bune și nu le-au urmat, apoi nu se poate să nu avem îndemn ca toate puterile să le folosim spre aceasta, ca să ajungem la sfințenia după poruncile ce ne-au fost date de Domnul Iisus Hristos.

Vai aceluia care, lepădându-se de lume ca să se sfințească Domnului, nu viețuiește potrivit făgăduințe-

lor date Lui! Mult mă tem că părinții noștri, pe care i-am lăsat în lume și care nădăjduiesc că prin rugăciunile și pocăința noastră, plăcând Domnului, le vom fi lor de folos – în socotința lor că ei, rămânând fără noi, care ne-am afierosit Domnului, jertfă mare au făcut din partea lor –, mult mă tem, ca nu cumva ei să ne acopere de rușine, văzând că, pentru nepăsarea noastră, vom fi așezați în grupul celor răi, pe care chiar lumea îi judecă.

Iată pentru ce, frații mei, să muncim cu toată osârdia și din toate puterile ce vor fi în noi. Să ne aprindem spre aceasta prin amintirea morții, care are putere să ne depărteze de pământ, să amuțească iubirea pentru veacul acesta și să ne îndrepte spre munte – spre Domnul tuturor. Să ne întărim în această amintire în toată seara, când mergem spre somn. Atunci, sufletul vostru, cercetându-se pe sine, să se îndrepte spre trupul său și către fiecare mădular, zicând: vai, picioarelor, voi care aveți libertate să umblați, fiți întotdeauna gata să mergeți pe căile voii Domnului, până ce nu vine moartea, ca să vă facă nemișcate! O, mâinilor, va veni vremea când veți înțepeni și nu veți putea face nici o mișcare, dar mai înainte de venirea ei, folosiți vremea de acum, cât e încă în puterea voastră, fiți pregătite spre milostenie și săvârșiți neconținut mulțumire în rugăciunile către Domnul! O, trupule, mai înainte de a ne despărți și a te prefăce în praf, să ne muncim împreună, slujind lui Dumnezeu, Ziditorul nostru, după cum ne silește datoria obișnuită, nu fi îndurător către tine, nu te slăbi, căzând adesea înaintea lui Dumnezeu, dă-mi lacrimi de-ajuns,

pleacă-te sub jugul plăcut lui Hristos, ajută-mă să-I urmez Lui și să-I împlinesc orice slujire cu bucurie, nu căuta liniște, nu te lenevi, ca să nu mă bagi și pe mine în focul cel veșnic! Dacă mă vei asculta acum, vei împărți cu mine moștenirea veșnică; iar de nu te vei supune, vai ție, căci din pricina legăturii strânse, în care ne găsim, pierderea ta mă va trage și pe mine, și ne vom chinui împreună în veacul cel de veci!

Dacă vă veți însufleți zilnic în acest chip, frații mei, veți vedea cât de repede va locui Domnul în voi, ca în templul Său; iar cu El nu numai că nu vă veți teme de chinurile vrăjmașului, ci neconținut veți fi luminați de Sfântul Duh, Care mai bine decât o mie de învățători vă va conduce pe calea mântuirii și vă va da vedere duhovnicească, pe care nu o poate da nici o înțelepciune lumească”.

Aceasta n-a fost singura vedenie a Cuviosului Pahomie, el neconținut era învrednicit de ele. Se întâmpla că și vrăjmașul se apropia cu înșelăciunile lui, dar Cuviosul Pahomie avea un simț duhovnicesc mult credincios, deprins spre deosebirea binelui de rău.

Duhul cel rău a încercat să lingusească odată pe Cuviosul Pahomie, și i se arătă când lucra singur la rogojini, spunându-i că el este Hristos. Dar cuviosul îndată a cunoscut cine era cel ce i se arătase, după impresia ce o făcuse asupra sufletului său. „Prezența lui Hristos Domnul – își zicea el – e urmată de pace, privirea spre Dânsul naște bucurie și e străină de frică; El izgonește gândurile pământești și aprinde dorința de cele veșnice,

iar acum mintea mi-e tulburată și e învăluită de diferite gânduri pământești”. Și astfel, însemnându-se cu semnul crucii, spuse celui ce se arătase: „Îndepărtează-te, duhule al lingușirii! Blestemat în arătările și născocirile tale, nu ai loc între robii Domnului”. Spunând aceasta, suflă peste el și acela dispăru, lăsând în urma lui o puțoare grozavă.

Altă dată i se arată în chip de muritor și îi spuse cine este. Ei vorbiră mult. Dracul, între altele îi grăi că el are voie să-i ispitească ucenicii, dar vede, spre întristare sa, că în loc de folos pentru el, aduce fraților cununi prin ispitele la care îi pune; dar crede că după moartea starețului, ei vor cădea mai des în lațurile lui, nefiind păziți de îndrumările și grija lui veghetoare. I-a mai spus că, oricât de slabi sunt diavolii, mai ales după întruparea Cuvântului-Dumnezeu Care le-a distrus stăpânirile lor, totuși ei nu se depărtează de faptele lor și în tot chipul caută să piardă pe careva dintre călugări, umblând să-l amăgească cu ceva, și văzând puțină abatere spre amăgirile lor, își îndoiesc puterile, ca să-i cuprindă inima și să-l supună stăpânirii lor; dar pe cel care, fiind cu mare atenție la iscusitele lor încercări, veghind mai aspru asupra sa și rămânând cu tărie la îndeplinirea tuturor rânduielilor, pe acela îl lasă și fug. Ascultând aceasta, Cuviosul Pahomie răsufală adânc și-i spuse duhului rău cu glas tare: „Dumnezeu să te oprească!” și a dispărut acela. Aceasta era într-o noapte, iar dimineața a chemat pe cei mai de seamă ucenici ai săi și le-a spus ce a auzit, ca ei să dea de știre și altora – și astfel toți să-și

întărească grija pentru sine. Apoi a scris despre aceasta către toți stareții, spunându-le să se înarmeze cu frica de Domnul și cu smerenia.

Cu aceasta vom încheia cele despre viața Cuviosului Pahomie, socotind că și aceasta e destul pentru a cunoaște duhul faptelor lui și scopul spre care el înruma pe toți, și cu cuvântul, și prin ale sale așezări. Cuviosul Pahomie avea multe daruri ale Duhului Sfânt: darul cunoașterii gândurilor tănuite, darul înainte-vederii, putere asupra duhurilor, puterea vindecării de orice boală, dar mai cu seamă, mare era puterea rugăciunilor lui. Și Domnul întotdeauna lua aminte la cererile robului Său.

A răposat Cuviosul Pahomie în anul 348, adică la 57 de ani ai vieții sale, cu doi ani înainte de moartea Cuviosului Antonie. Veni în acele locuri o boală și luă pe cei mai buni ucenici ai lui, și apoi și pe el. Înaintea morții, pe care o prevăzuse, el a chemat pe toți stareții mănăstirilor, le-a dat îndrumarea cea din urmă și-a numit ca urmaș al său pe Petroniu. După aceea, a murit cu pace, în bucurie duhovnicească, care s-a arătat și pe fața lui.

Cărtile editate de
 Editura „Credința strămoșască” ac comanda
 și se distribuie prin Editura Petrucci - Iași
 av. Gheorghe Buză, nr. 15, et. II, ca. B.
 ap. 8, cod 6000

CUPRINS

1. Fiida și proceșii de
 2. Cuvios Simion - St. Biserica Slatina
 3. Regula Monahilor - Cuv. Ieronim cel Mare
 4. Patericul Cuviosului Pahomie - St. Maxim Mărturisitorul

LĂMURIRI INTRODUCATIVE 5

I. Regulile monahale. 11

II. Învățămintele și așezămintele. 33

III. Învățăturile și hotărârile judecătorești. 38

IV. Învățăturile și legile Cuviosului Pahomie. ... 43

APRECIEREA MONAHISMULUI în sec. IV 46

ROLUL MONAHISMULUI 51

VIAȚA CUVIOSULUI PAHOMIE 55

5. Cuviosul Antonie - Cuv. Simeon
 6. Cuviosul Amalachie - Cuv. Simeon
 7. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 8. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 9. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 10. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 11. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 12. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 13. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim
 14. Cuviosul Arhiepiscopul de Antiohia - Arhiep. Ieronim

Tipărit în anul 1952 de S.C. DOSOFTEI S.A.
 Iași, Șosea 49, tel.
 02313300

Cărțile editate de
Editura „Credința strămoșească“ se comandă
și se distribuie prin Editura Pelerinul – Iași,
str. Grădinari 39, Bl. B-2, sc. B, et. 3,
ap. 3, cod 6600

1. *Pilde și povestiri pentru copii* (vol. I)
2. *Cuvinte Sfătuitoare* – Sf. Efrem Sirul
3. *Regulile Monahale* – Cuv. Pahomie cel Mare
4. *Patru sute cugetări creștine* – Sf. Maxim Mărturisitorul
5. *Sfârșitul Omului* – monah Zosima Pascal din Sfântul Munte Athos

Cărți tipărite de Editura Pelerinul Iași
care pot fi obținute prin comandă:

1. *Acatistier* – alcătuit de Arhim. Cleopa Ilie
2. *Călăuza canonică* – Pr. Simeon Adrian
3. *Cuvânt despre căderea lui Adam* – Arhiep. Inocențiu
4. *Acatiste și rugăciuni la vreme de boală și necaz*
5. *Din Viață și din Duh* – Arh. Sofronie
6. *Învățăături și proorocii* – Cuviosul Nil Athonitul
7. *Scopul vieții creștine* – Sf. Serafim de Sarov
8. *Biserica, sectele și frații mincinoși* – Pr. Simeon Adrian
9. *Ce să crezi și cum să trăiești* – Episcopul Nicodim
10. *Rugăciuni către Maica Domnului*
11. *Rugăciuni din Psalmi*
12. *Misterele vieții viitoare* – Pr. S.A. Arhanghelov
13. *Fericirea de a cunoaște calea* – Arh. Sofronie

Tiparul executat la S.C. DOSOFTEI S.A.
Str. Sf. Lazăr nr. 49, Iași
Tel.: 032/137060

Colecția
"Calea asceților"

1

Monahii nu se retrag din lume, fiindcă sunt leneși și dezertează de la datoriile vieții familiare și sociale. Istoria ne dovedește cu prisosință ce au fost și ce au lucrat acești oameni pentru Biserică și civilizație. Tot păienjenişul criticii se brodează pe temelia ignoranței și a credinței periferice, susținute de minți străine de adevărata știință și credință. Asceza stă la temelia oricărui devotament în slujba Domnului.

Asceza înseamnă exerciții duhovnicești, trăire în adâncime a vieții creștine, jertfire de sine pentru ideea înfierii harice, pentru îndumnezeirea omului.

Cuviosul Pahonie cel Mare este cel dintâi și cel mai mare organizator al vieții monahale. El nu s-a distins prin știință, ci prin faptele vieții duhovnicești pe care le-a impus și ucenicilor săi. El n-a alcătuit mai întâi regulile pe care să le aplice apoi în viață, ci mai întâi le-a trăit și apoi au fost formulate, de el sau ucenicii săi, sub formă de legi și regulamente.